

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM
MATERYALLERİNİN FELSEFE DERSİ
BAŞARISINA ETKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

BELKİZ OKUMUŞ

İstanbul, 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM
MATERYALLERİNİN FELSEFE DERSİ
BAŞARISINA ETKİSİ

Yüksek Lisans Tezi

BELKIZ OKUMUŞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

İstanbul, 2016

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

Tezin Başlığı : Bilgisayar Destekli Öğretim Materyallerinin
Felsefe Dersi Başarısına Etkisi

Öğrencinin Adı Soyadı : Belkız OKUMUŞ

Tez Savunma Tarihi : 08.01.2016

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Fen Bilimleri Enstitüsü tarafından onaylanmıştır.

Doç. Dr. Nafiz ARICA
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Mehmet Alper TUNGA
Program Koordinatörü

Bu tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Tez Sınav Jürisi Üyeleri

İmzalar

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

:.....

Üye
Prof. Dr. Adem KARAHOCA

:.....

Üye
Yrd. Doç. Dr. Dilek KARAHOCA

:.....

ÖNSÖZ

Tezimin oluşması ve tezin bitirilmesi sürecinde her türlü bilgi, birikim ve tecrübelerini benden esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU'ya,

Tanıdığım ilk andan beri tüm desteğiyle yanımda olan sevgili eşim Fatih OKUMUŞ'a,

Tez yazım sürecinde biraz da ihmal ettiğim ama varlığıyla bana moral olan canım oğlum Oğuz Kağan OKUMUŞ ve tüm aileme,

Teşekkürlerimi sunarım.

Ocak,2016

Belkız OKUMUŞ

ÖZET

BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM MATERYALLERİNİN FELSEFE DERSİ BAŞARISINA ETKİSİ

Belkız Okumuş

Bilgi Teknolojileri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

Ocak 2016, 93 Sayfa

Felsefe ders öğretimi yapılırken konuların soyut olması, öğrenci seviyelerine uygun olmaması, güncel yaşama göre olmaması, kişilerin görüşlerine yönelik olması gibi problemlerle karşılaşılmaktadır. Bu gibi problemleri ortadan kaldırmak ve öğrencilere felsefe dersinin öğretilmesinde geleneksel öğretim yöntemleri yerine bilgisayar destekli öğretim materyalleri kullanımının yöntemlerinin öğrenci başarısına etkisini ortaya çıkarmak çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

İstanbul ili Şişli ilçesi Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde çalışma yapılmıştır. Araştırma okulda 11. Sınıf düzeyinde olan 32 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. 32 öğrenci iki ayrı sınıfta, 16 öğrenci deney grubunda, 16 öğrenci ise kontrol grubunda yer almıştır. Aynı öğretmen tarafından bilgisayarla hazırlanan öğretim materyalleriyle deney grubuna, geleneksel yöntemle de kontrol grubu öğrencilerine dersler anlatılmıştır. Çalışma sürecinde öğrenci başarıları ön test ve son test uygulanarak ölçülmüştür. Başarı

testi soruları piyasada güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiş sorulardan seçilmiştir. Başarı sınavı yapılmadan önce sorular, alanla ilgili uzmanlar tarafından ‘‘Bilgi, Kavrama ve Uygulama’’ bilişsel düzeylerine ayrılmıştır. Bu ayırım ile Bilgisayar Destekli ğretim materyalleri ile farklı bilişsel düzeyde yer alan sorularda etkililik derecesi saptanmak istenmiştir. Araştırma sonunda çıkan sonuçların yorumlanmasında Microsoft Excel ve SPSS (Statistical Package for Social Science’ den yararlanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, felsefe ders anlatımında kullanılan bilgisayar destekli ğretim materyalleri uygulamasının, geleneksel ğretim yöntemiyle işlenen derslere göre ğrenci akademik başarısını olumlu etkilediği saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Geleneksel ğretim, Bilgisayar Destekli ğretim, Felsefe Dersinin ğretimi,

ABSTRACT

THE EFFECT OF COMPUTER AIDED EDUCATION ON ACADEMICAL SUCCESS IN PHYLOSOPHY LESSON

Belkız Okumuş

Information Technologies

Thesis Consultant: Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU

January 2016 93 Page

The problems faced in phylosophy lessons are the abstract aspect of the subject, heavy content regardless of students' levels, non contemporary context and being contrast to peoples' opinions. In order to overcome these problems the aim of this study is to use computer aided education against conventional methods and find out how it affects the student success.

The research has been carried out in Sisli Vocational and Technical Secondary School in Sisli District of Istanbul. 32 students participated from 11th grade. 16 students took part in experiment group and 16 students in control group. Experiment group were

trained with education materials created by computer and the control group trained with conventional methods by the same teacher. Before and after surveys applied to the students during the research for evaluation. The questions were chosen among success tests that has proven the validity and reliability in the market. Before applying the success tests the relevant experts grouped the questions according to cognitive phases , “Knowledge, understanding and implementation”. Thereby, it would be determined the effect of the computer aided education in different cognitive stages. Microfost Excel and SPSS (Statistical Package for Social Science) were used to evaluate and interpret the results.

Consequently, it has been proved that the computer aided education improves the effect of student success rather than the conventional educational methods adopted in classroom.

Key words: Conventional Education, Computer Aided Education, Philosophy Education

İÇİNDEKİLER

TABLolar	ix
ŞEKİLLER	x
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1 PROBLEM	4
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.4 SINIRLILIKLAR	6
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 EĞİTİM VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİ	7
2.2 BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM (BDÖ)	11
2.2.1 Bilgisayar Destekli Öğretimin Amaçları	12
2.2.2 Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları	13
2.2.3 Bilgisayar Destekli Öğretimin Sınırlılıkları	14
2.2.4 Eğitsel Yazılımları	15
2.2.4.1 Ders Yazılımları	15
2.2.4.2 Alıştırma Yazılımları	15
2.2.4.3 Benzetişim Yazılımları	15
2.2.4.4 Eğitsel Yazılımların Genel Özellikleri	15
2.2.5 Bilgisayar Destekli Öğretim ve Ders Yazılımları İle İlgili Yapılan Çalışmalar	17
3. YÖNTEM	21
3.1 ARAŞTIRMA MODELİ	21
3.2 ÇALIŞMA GRUBU	21
3.3 VERİLERİN TOPLANMASI	22
3.3.1 Başarı Testi	22
3.3.2 Öğretim Materyali	22
3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI	23
3.5 UYGULAMA PLANI	23

4. BULGULAR ve YORUMLAR.....	24
4.1 ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BU SONUÇLARIN	
YORUMLANMASI.....	25
4.2 SORULARIN FARKLI BİLİŞSEL DÜZEYLERİNE GÖRE BAŞARI	
DURUMU.....	27
5. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	28
5.1 SONUÇ.....	28
5.2 ÖNERİLER.....	29
KAYNAKÇA.....	30
EKLER	
EK A-1. BAŞARI TESTİ.....	37
EK A-2. EĞİTİM METERYALI İÇERİĞİ.....	49
ÖZGEÇMİŞ.....	91

TABLÖLAR

Tablo 4.1: Ahlak Felsefesi Soruları Kontrol ve Deney Gruplarının Ön Test Puan Sonuçları.....	27
Tablo 4.2: Ahlak Felsefesi Soruları Kontrol ve Deney Gruplarının Son Test Puan sonuçları.....	28
Tablo 4.3: Kontrol ve Deney Grubu Başarı Testi Soruları Bilişsel Düzey Dağılımı.....	30

ŞEKİLLER

Şekil 2.1: Kontrol Grubu Ahlak Felsefesi Başarı Test Grafiği.....28

Şekil 2.2: Deney Grubu Ahlak Felsefesi Başarı Test Grafiği.....29

KISALTMALAR

BDÖ : Bilgisayar Destekli Öğretim

GÖ : Geleneksel Öğretim

MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

P : İstatiksel anlamlılık seviyesi

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojik ilerlemeler giderek gelişmektedir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte diğer alanlar da altyapılarını bu gelişmelere göre yeniden yapılandırması söz konusudur. Bu alanların en önemlisi de Eğitim –Öğretim alanıdır. Çünkü diğer alanlardaki gelişmelerin eğitim-öğretime adapte edilmesiyle birlikte bu gelişmelerin Eğitim-Öğretimde kullanılması ile toplumlar daha ileriye ve gelişmeye yönelik olumlu bir süreç içerisinde. Bu değişim ve gelişmelere toplumsal olarak sahip çıkabilmenin ve bunları toplum için faydalı kullanabilmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bu gelişmeleri farklı alanlarda da etkili bir şekilde kullanabilmenin ilk basamağını eğitim - öğretim alanı oluşturmaktadır (Şimşek, 2000).

Sadece öğretmenin iletişimine dayanan, klasik yöntemlerle, öğretmen merkezli yöntemlere genel olarak “Geleneksel Öğretim” (GÖ) denir. Öğretmen dersi sunan veya anlatan kişi olarak görev yapmaktadır. Dersin kurgusu öğretmenin becerileri üzerine kurulmuştur. Bu yüzden dersteki başarı ve derse karşı olan tutum çoğunlukla öğretmenin becerisine ve iletişim kurabilme yeteneğine bağlıdır. Bu araştırmada geleneksel öğretim yöntemini bilgisayarın olmadığı ve diğer etkinliklerin tümünün bulunduğu bir yöntem olarak ele almaktayız (Şimşek, 2000).

Yapılan literatür taramalarında ve alan araştırmalarında geleneksel öğretim yöntemlerinin öğretici etkisinin azaldığı, öğrenci üzerinde kalıcı bilgiler bırakmadığı ve öğrencinin bu yöntemden dolayı derslere olan ilgisinin azaldığını anlamaktayız. Bu bağlamda değerlendirildiğinde geleneksel öğretim yöntemine alternatif yöntemler ile bilgiler öğrencilere sunulmalıdır. (Öğüt, 2003).

Öğretim alanında uygulanan klasik yöntemlerin eğitimde istenilen kaliteye ulaşmada yetersiz olacağının anlaşılması üzerinde eğitimde yeni arayışlarla birlikte teknoloji eğitimde kullanılabilir hale gelmiştir. Bu konuda projeler geliştirilmiş önemle üzerinde durulan konu bilgisayarın ve internetin öğretimde kullanılması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Öğüt, 2003).

Birçok teknoloji ürünü cihaz öğretim alanında kullanılmaktadır. Tabii ki bilgisayarlar, onların yardımcı donanım ve yazılımları, bu teknolojiler arasında en üst konumda yer almaktadır (Aydoğan, 2003).

Felsefe dersi öğretiminde geleneksel yöntemlerin kullanılması; öğretimin kalıcılığının sağlanması ve bireysel öğrenme hızlarındaki farklılıklar, dersin soyut kavramlardan oluşması sebepleriyle öğrenme ve uygulama sürelerinde de değişiklikler olması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle felsefe dersinin daha iyi anlaşılması için öğretimde de geleneksel yöntemle birlikte görsel öğeler, animasyonlar ve çoklu ortam materyallerinin kullanılması gerekliliğini doğurmuştur. Çoklu Ortam Uygulamaları yazılı metinler, ses, görüntü ve videoların bir arada kullanılmasıdır (Aydoğan, 2003).

ÇOU eğitsel amaçlı teknolojik tabanlı olması yanında, kişinin birden fazla duygusuna hitap edecek ortam sağlamakla birlikte etkileşim olanağı ile öğrenmenin daha etkili ve verimli hale gelmesinde etkin olmaktadır (Kılıç ve arkadaşları, 2007).

Öğretmenin öğretimi gerçekleştirirken öğretimin daha kalıcı, verimli ve zevkli hale getirmesinde öğretim materyalleri yardımcı konumundadır. Eğitimde hem araç olarak kullanılan bilgisayarlar, öğrencilerin dikkatlerini anlatılan konu üzerine yoğunlaştırmasına ve olumlu tavır geliştirmesine yardımcı olur. Öğretim materyalleri, öğrencilerin soyut bulduğu konuların somutlaşarak anlaşılmasını sağlamaktadır (Çepni vd 2004a, Demirel 2004).

Öğrenmenin nasıl ortaya çıktığı ve öğretilecek konuların nasıl düzenlenmesi gerektiği konusunda öğrenme kuramları farklı açıklamalar getirmektedir. Öğrenmenin gerçekleşmesi için dış çevrenin düzenlenmesi gerektiği yanında önceden belirlenen içerikle öğrenciye anlatılması savunulmuştur. Öğrenci merkezli başka kuramlar ise öğrenmenin içsel bir süreç olduğunu vurgulamışlardır. Bunlardan biri olan yapıcı kuramda, öğrencinin bilişsel özelliklerine göre yapılandırdığı bilgiyi öğrendiği vurgulanmıştır (Şimşek, 2000).

Gelişen eğitim teknolojileriyle birlikte öğrenme içeriğini tasarlamada ve sunmada öğrenci özelliklerinin göz önünde bulundurulmasıyla, öğrenci denetim yapma hakkını elde etmiştir. Bilgisayar destekli öğretimlerin üzerinde durduğu nokta öğrencilerin kendi tercihine göre önceden yapılandırıldığı bilgiyi etkin biçimde sunulmasıdır. İçerikler öğrencilerin yaşantılarıyla ilişkilendirildiği oranda anlam kazanmakta ve onları öğrenmeye güdülemektedir (Şimşek,2000).

1.1 PROBLEM

Araştırmayla, meslek lisesi öğrencilerinin Felsefe dersinde Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) materyalleri kullanmanın, akademik başarıyı etkileme derecesini tespit etme problem alanı olarak belirlenmiştir.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmayla amaçlanan bilgisayar destekli öğretim materyalleri kullanımının felsefe dersinde öğrenci başarısına etkisini belirlemektir.

Amaca ulaşabilmek için şu sorulara cevaplar bulmaya çalışılacaktır:

1. Kontrol grubunun ders anlatımı geleneksel öğretim yöntemiyle yapıldığında ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark çıkacak mıdır?
2. Deney grubunun ders anlatımı BDÖ İle yapıldığında ön test ve son test puanları arasında anlamlı fark çıkacak mıdır?
3. Kontrol ve Deney gruplarının başarıları değerlendirildiğinde anlamlı fark ortaya çıkacak mıdır?

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Teknolojideki gelişmeler, teknoloji kullanımının geldiği nokta, bilgi çeşitliliği, sınıf mevcutları ve öğretmen yetersizliği gibi konular yeni nesil öğretim yöntemlerinin ve materyallerinin kullanılmasını gerekli hale getirdi. Bu sebeple Bilgisayar destekli öğretim modeli, eğitim sistemlerinin özellikle üzerinde durması gereken bir öğretim modeli haline gelmiştir. Bir başka sebep olarak bilgisayar kullanımının öğrenciyi daha fazla güdülemesi, yaşam boyu eğitime destek vermesi ve öğretim programlarında yapılabilecek herhangi bir değişiklikte esnekliği arttırması gösterilmektedir (Alkan,1998).

Bilgisayar destekli öğretimin geleneksel öğretim yöntemlerine göre avantajlarını öğretmenler açısından değerlendirdiğimizde öğretmenlerin konuları sadece düz anlatım yöntemiyle sunmaktan kurtuldukları soyut kavramları ses, resim, video, sunu vb. kullanarak aktarmaktadırlar.

Bilgisayara karşı olan ilgi öğrencileri öğrenmeye daha çok güdülemektedir. Böylelikle anlaşılması zor soyut kavramlar somutlaştırılarak öğrenmesi daha kolay hale gelmektedir. Öğrencilerin sadece öğretmenlerin anlattıklarıyla kalmayıp istedikleri bir konuyu, istedikleri bir zamanda, istedikleri bir yerde çoklu ortam materyallerini kullanarak öğrenmesini sağlar.

DeneySEL olarak gerçekleştirilen bu araştırma sonuçlarının, Felsefe dersinin öğretimi konusundaki gelişmelere katkı sağlayacağı, eğitimcilere de sözel derslerin öğretiminde kullanacakları öğretim metodunun seçimi konusunda yardımcı olacağı düşünülmektedir.

1.4 SINIRLILIKLAR

Araştırmanın kapsamı ve uygulama alanı;

1. 2014–2015 öğretim yılı, güz dönemi,
2. Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde seçilen 11.sınıf düzeyi 32 öğrenci,
3. Felsefe dersinde seçilen “Ahlak Felsefesi” konusu,
4. Eğitimci tarafından hazırlanan eğitsel materyaller ile sınırlıdır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1 EĞİTİM VE ÖĞRETİM TEKNOLOJİSİ

Eğitim teknolojisinin içerisinde öğrenmeyi oluşturacak sistem, teknik ve yardım hepsi değerlendirilebilir. Böyle bir sistem içerisinde dört özellik önemlidir: öğrenci hedeflerinin tanınması, konuların öğretim ilkelerine göre değerlendirilmesi konu aktarımı için uygun yolun seçilmesi; derste kullanılacak araçların ve öğrenci başarısını değerlendirecek yöntemlerin belirlenmesi (Collier et al. 1971, Gentry,2004).

Eğitim, genel olarak “İstenilen yönde kasıtlı davranış değiştirme süreci” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere eğitimde amaç kişinin davranışlarında istendik yönde değişim sağlamaktır. Tam olarak bu süreçte istendik davranışa nasıl ulaşılacağı sorusu bizi doğrudan doğruya öğrenme-öğretme sürecine götürür (Alkan, 1984).

Eğer teknoloji insanın bilimsel gelişmeleri kullanarak doğaya üstünlük kurmak amacıyla oluşturduğu bir alan olarak algılanırsa, teknolojinin insan hayatında önemli bir yere sahip olduğu kolaylıkla kavranabilir. Bu açıdan değerlendirdiğimizde önemli olanın teknolojinin insan hayatını nasıl etkileyeceği üzerinde durulmasıdır (Alkan, 1984).

Eğitim teknolojisi kavram olarak öğretim teknolojisini de içine alan bir ifadedir. Eğitim teknolojileri öğretimde karşılaşılan her türlü problemin tespit edilmesinde ve bu problemlerin çözümünün üretilmesinde kullanılacak yöntemlerin, araçların ve fikirlerin içinde bulunduğu bir sistemdir. Bazen eğitim teknolojisi yerine de kullanılan öğretim teknolojisi kavramı tanım olarak eğitim teknolojisi içinde yer almayan olgu ve durumları da içermektedir (Uşun, 2000).

Kavram olarak; Öğretim teknolojisi öğretim sürecindeki Öğrenme ortamlarına, İletişim sürecindeki kanal ifadesine karşılık gelmektedir. Öğretim teknolojisi sadece öğretmenle kalmayıp süreç içindeki öğrencinin rolünü de değiştirir. Yapılan başka bir tanımda öğretim teknolojisinin özel amaçların gerçekleştirilmesine, etkili öğrenmenin ve

öğrenmeyle ilgili öğrenme ve öğretme sürecinin tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesini içermektedir (Uşun, 2000).

Öğrenim sürecinde hedef davranışın hangi yöntem ve teknikler kullanılarak kazandırılacağı önemli bir husustur. Öğretmen hedefin nicelik ve niteliğine bakarak; kazandırılacak davranışı da dikkate alarak kullanacağı strateji, yöntem ve tekniğini seçer (Tan vd. 2003).

Öğretimde kullanılacak yöntem eğitim sürecinde planlama yapılırken önemli bir öğedir. Hedefe, konuya ve duruma uygun hangi yöntem ve tekniklerin seçileceği, doğal olarak derse ilgi ve katılımı arttırmaktadır. Bunun sonucunda da öğrenme kolaylaşmaktadır. Hangi yöntem ve araçların kullanılacağına karar vermekle problem çözülmüş olacaktır. Uygun strateji yöntem ve tekniklerin kullanılması ile öğrenme ve öğretmede verimin arttığı gözlenmektedir. Eğitim teknolojisi ne kadar iyi olursa öğrenme ortamları iyi şekilde düzenlenmiş olur (Çevik, 2006).

Geçmişten günümüze kadar gelen öğretimle ilgili yöntemler değerlendirildiğinde öğretmenin aktif ders anlatan konumda olduğu öğrencinin ise dinleyici ve sadece alan konumda olduğu görülmektedir. Öğrenci merkezli yöntemlerde dersi hazırlamak ve sunmak daha zahmetli olduğundan bu yöntem genellikle daha az tercih edilmiştir (Kerres, 1998; Akt. Şen, 2001).

Öğrenci merkezli ders hazırlamak ve sunmak, zahmetli olmasına karşın günümüzde teknolojinin eğitime uyarlanmasıyla çok daha kolay hale gelmiştir. Teknolojinin sağladığı olanaklarla öğretim etkinliklerinin görsel ve işitsel olarak desteklenmesi öğretimin kalitesini arttırmaktadır (Kerres, 1998; Akt. Şen, 2001).

Teknolojiler:

- a. Öğrenmenin niteliğini artırır.
- b. Öğretmenin etkinliğini artırır.
- c. İstenen hedefe ulaşma amacıyla Öğrenci ve öğretmenlerin harcadıkları zaman azalır.
- d. Öğrencinin daha etkin olmasını sağlar.
- e. Eğitimin maliyeti nitelik azalmadan düşer(Akkoyunlu, 1998).

Öğretici açısından bu teknolojik imkânların fonksiyonlarından bazıları şöyle sıralanabilir:

- a. Öğretmene ders esnasında bilginin aktarılmasında yardımcı olmak
- b. Başarıyı artırma amacıyla geleneksel gösteri yönteminin kullanıldığı derslerin hazırlanmasına destek olmak
- c. Bilginin kalıcılığını artırmak ve problem çözümünde destek olmak (Kerres, 1998; Akt. Şen, 2001).

Eğitim uygulamalarında çağdaş eğitim teknolojisinin sağladığı faydalar şunlardır:

- a. Eğitimin kalitesini artırma,
- b. Bilgiyi birinci kaynaktan elde etme,
- c. Bireyi grup içinden çıkartma ve seçenekleri artırma,
- d. Öğrencinin bireysel ve bağımsız öğrenebilmesini sağlama,
- e. Fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmaya çalışma,
- f. Eğitim programlarının çeşitli, esnek ve standart olmasını sağlama,
- g. Öğrencinin öğrenim hızını artırma,
- h. Öğretimin bireyselleşmesini ve kitleleşmesini sağlama (Alkan,1995).

Öğretimde kullanılan teknolojiler, yeni bilgilerin öğretilmesi sürecinde yardımcı olmakla beraber derslerde öğrencilerin anlatılan konuya ilgi göstermesini, dikkatini vermesini ve motivasyonunu arttırması için ideal bir yöntemdir. Böylelikle dersler farklı ilgi ve yetenekteki öğrencilere de hitap etmiş olur. Yapılan araştırmalar sonucunda eğitim ve öğretimde teknolojilerin kullanımının öğrenmeyi temelde daha hızlı ve kolay hale getirdiği saptanmıştır (Şen, 2001).

Sonuç olarak klasik yöntemlerin yanında öğrenci merkezli, öğrenciyi aktif kılan öğretim yöntemlerini kullanmak ve bunları günümüzün mümkün olan teknolojisi ile sağlamak herkesin ihtiyaçlarına cevap vermek kaçınılmaz hale gelmiştir. Eğitim alanında; bilgisayar, video disk sistemleri, televizyon, iletişim sistemleri, uydu vb. birçok teknoloji ürünü kullanılmaktadır. Bilgisayar ise bu teknolojiler arasında önemli bir yer tutmaktadır. Öğretimi daha kaliteli, daha işlevsel ve daha kalıcı hale getirebilmek için ortaya çıkan ve bilgisayarı da bu amaçlar doğrultusunda kullanan Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ), son dönemlerde ortaya çıkan en önemli gelişmelerden biridir.

2.2 BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM (BDÖ)

Eğitimde bilgisayardan yararlanmaya bilgisayarlı öğrenme kaynakları denmektedir. Eğitimde kullanılan bilgisayarlı öğrenme kaynakları BDÖ, bilgisayar destekli öğrenme ve bilgisayarla yönetilen öğretim olarak sıralanabilir (Kaya, 2002).

Öğrenmede kullanılacak bilgiler bilgisayarla desteklenen öğrenme kaynakları ile elde edilebilir. Bilgisayarla desteklenen öğrenme kaynaklarına kütüphaneler örnek olarak verilebilir. Bilgisayarla yönetilen öğretim ise öğretimin bilgisayarlarla yönetilmelidir. Doğrudan öğrenmeyi içeren BDÖ iken bilgisayarla yönetilen öğretim öğrenmeyi doğrudan içermez. Bilgisayarla yönetilen öğretim, her öğrencinin etkileşimini sağlarken, öğrenci gelişimine ve öğrenme kaynağının etkisine bakar (Kaya, 2002).

Eğitim ve öğretimde önemli bir yeri olan BDÖ'nün birkaç tanımı aşağıda verilmiştir.

BDÖ; eğitim-öğretim süresinde öğrencinin dönüt alarak öğrenmeyi kontrol altına alma; görüntü, ses, grafik ve şekillerle derse ilgisini arttırma ve karşılıklı etkileşim sayesinde eksikliklerini tamamlamada yardımcı olur ve performansını tanınmasını sağlar (Baki, 2002).

BDÖ; bir konuyu öğretme ve önceden kazanılan davranışı pekiştirme için bilgisayarın sistem içine programlanan dersler anlatılmasıdır (Yalın, 2002).

BDÖ, bilgisayarın sistemde programlanan derslerle öğrenciye konu veya kavramın anlatılmasında ya da önceden kazandığı davranışı pekiştirmesinde kullanılır (Yalın, 2007).

BDÖ'nün iki önemli avantajı vardır. Bunlardan birincisi her öğrencinin kendi hızında öğrenmesine olanak sağlamasıdır. BDÖ'nün ikinci avantajı ise öğretim sürecine çocuğun etkin ve aktif katılımıdır (Bayhan, 2000)

2.2.1 Bilgisayar Destekli Öğretimin Amaçları

BDÖ'de bilgisayar kullanmada temel amaç öğrencinin materyal ve bilgiyi en iyi şekilde kullanmasına ve kalıcı öğrenmeyi sağlamasıdır (Uşun, 2000).

- a. BDÜ'nün hedeflediği genel amaçlar öğrenciler için şunlardır;
- b. Öğrencinin bilimsel düşünme yeteneğini geliştirme ve güdülenmesini sağlama,
- c. Grup halinde çalışmayı destekleme,
- d. Öğretme yöntemlerini geliştirme
- e. Öğrencinin ileri düzeyde düşünebilme yeteneklerini ve kendi kendine öğrenme becerilerini destekleme,
- f. Mantıksal çözümler yapabilmeyi destekleme,
- g. Hipotez kurabilmeyi cesaretlendirir (Demirel vd. , 2002).
- h. Geleneksel öğretim yöntemlerini geliştirme ve öğrenme sürecini hızlandırma,
- i. Zengin materyal kullanarak telafi edici öğretimi gerçekleştirmek,
- j. Etkili ve ucuz öğretimi sağlama,
- k. Gereksinim kaynaklı öğretimi gerçekleştirerek öğretimde niteliğin sürekli artmasını sağlamaktır (Barker and Yeates, 1985; Akt: Uşun, 2000).

Bu amaçlar doğrultusunda, BDÖ yöntemi öğrenme-öğretme süreçlerinin merkezinde öğrencinin olduğunu söylemektedir. BDÖ yöntemi öğrenci merkezli bir yöntemdir (Uşun,2000).

2.2.2 Bilgisayar Destekli Öğretimin Yararları

BDÖ ile elde edilen yararlar çeşitli araştırmacılar tarafından aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- a. BDÖ öğrencinin, bilgisayarda oluşturulan sorulara cevap vermesi ve konunun üzerinde düşünmesiyle sonraki adıma geçebilmesi için sürekli aktif olmasını gerekli kılar.
- b. Öğrencinin kendi öğrenme hızına göre öğrenim almasını sağlar.
- c. Her öğrenci bu yöntemle, öğreneceği konuyla alakalı sorduğu sorulara cevap alabilir. Sınıf kalabalığı, zamanın sınırlılığı ve bireysel farklılıklar gibi nedenlerle öğrencilere soru sorulamayabilir. BDÖ’de, öğrenci bilgisayarlarla istediği kadar konu tekrar edebilir, istediği zaman konuyla alakalı sorular sorup yanıt alabilir.
- d. Benzetişim yöntemiyle yapılması pahalı olan ve laboratuvar ortamında tehlikeli deneyler rahatlıkla yapılabilmektedir.
- e. BDÖ ile konular sistemli ve kısa süreli halde öğrencilere öğretilir.
- f. Öğrenci kendine ait kişisel öğrenme ortamıyla daha rahat çalışabilmektedir.
- g. Öğrencinin ilgi ve öğrenme gereksinimine göre öğretim programı hazırlanabilir.
- h. Öğrenci öğrenme davranışıyla öğretim amaçlarının sıralanışını belirler.
- i. Öğretimin küçük birimlere indirilmesiyle başarılar bu birimler üzerinden sıralanır.
- j. Öğretmen öğrencinin kendi çalışmalarına rağmen gerektiğinde denetleyebilir ve müdahale edilebilir.
- k. BDÖ ortamında bedensel veya zihinsel engelli öğrenciler, özel düzenlemeyle, bireysel öğrenme hızlarına göre öğrenebilirler.
- l. Öğretmenin öğrenciyle verimli zaman geçirme ve yakından ilgilenme olanağı vardır.
- m. Kendi kendine öğrenme ve keşfetme ile çocukların öğrenme süreçlerini belirler ve çabuklaştırır.
- n. Bilgisayarların yaratıcı-bilgi eğitimi ile çocuklar ezbercilikten kurtarılıp yaratıcılığa yönelebilir.

- o. Çocukların gündelik hayatlarında ve gelecekteki mesleklerinde bilgisayar kullanma olasılıklarının yüksek olduğu düşünülecek olursa, bilgisayarlı yaşama daha çabuk uyum göstermelerini sağlar.
- p. Bilgisayarın renk, ses, şekil, soru yöneltme vb. özelliklerinden yararlanılarak öğrencilerin dersi izlerken dikkat düzeyleri oldukça yüksek (Sarıçayır, 2007).

2.2.3 Bilgisayar Destekli Öğretimin Sınırlılıkları

Çeşitli araştırmacılar tarafından BDÖ'nün sınırlılıkları aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- a. Öğretimde makine kullanımı insancıl yaklaşımı ortadan kaldırmaktadır.
- b. Eğitim amaçları tutum ve değerleri bir kenara attığından sapar.
- c. Üstün yetenek sahibi öğrenciler, doğrusal planlamada sıkılır.
- d. Bilgisayar destekli eğitimlerde duyuşsal ve psikomotor davranışlar etkili şekilde öğretilemez.
- e. BDÖ' de yaratıcılık bastırılır ve bilgisayar kendisini çalıştıracak programa bağlıdır.
- f. Yaratıcılığa ket vurulmaması için program yazılımcılarının bir takım olasılıkları dikkate alması gerekir. Özellikle yetişkinler; bilgisayar ekranı yerine bir kitap sayfasını çok daha hızlı okuyup öğrenebileceklerinden, bilgisayarlı etkileşime tahammül göstermeyebilirler.
- g. Öğrenci ve öğretmenlerin aralarındaki sınıf içi etkileşimde azalmalar görülebilir.
- h. BDÖ' de, öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenler arasındaki etkileşimin azalması yanında sayı ve kalite açısından azalma; bilgisayarla öğrenci arasında da kapsamlı bir diyalog gerçekleştirilememesi önemli bir sınırlılık olarak ele alınmaktadır (Okan, 1983; Hesapçioğlu, 1988; Ergin, 1995; Akt: Sarıçayır, 2007).
- i. Görüntü ve ses sınırlılığı
- j. Sistemlerin arasında uyumluluk problemleri
- k. Doğal insan sesinin ve videonun sunum formu zenginliğine göre esneklik şeklinde BDÖ' nün sınırlılıklarını belirtmiştir (Alkan, 1998).
- l. Öğrencinin psiko-sosyal gelişmesini engelleme.
- m. Eğitimde programların desteklenmemesi.

- n. Özel bir beceri ve donanım gerektirme.
- o. Öğretimde niteliksel zayıflık (Şahin ve Yıldırım, 1999; Akt: Uşun, 2000).

Yukarıdaki maddelere genel olarak baktığımızda öğretimin uygulamasında (BDÖ) eğitimciler tarafından yapılması belirli oranda sorunları ortadan kaldırmakla beraber bazı sorunların devam edebileceği görülmektedir.

2.2.4 Eğitsel Yazılımlar

Öğretim materyalleri arasında bilgisayar yazılımları diğer materyallere oranla öğrenci etkileşiminin daha iyi olduğu materyaldir. Etkili hazırlanan bilgisayar yazılımları öğretmenin öğretim ortamında göstereceği tüm faaliyetleri bilgi sunma, dikkat çekme tekrar yaptırma vb. gösterebilir (Halis, 2002).

Yazılım türlerinden bilgisayar destekli öğretimde sık kullanılanlar şunlardır: Benzetişim yazılımları, özel ders yazılımları ve alıştırma yazılımlarıdır.

2.2.4.1 Benzetişim Yazılımları

Bu yazılımlar bazı olay ve durumların modellenerek öğrencinin durumlar ve olaylar hakkında beceri ve bilgi kazanmasını hedefler. Çoğu eğitici çok iyi dizayn edilmiş bir simülasyon programı sınıf içi bilgileri gerçek hayattakine benzer bir ortama taşımada yararlı olduğu için daha etkili bir öğrenmenin gerçekleşeceği fikrine sahiptir (Demirci, 2003).

2.2.4.2 Özel Ders Yazılımları

Bilgisayar destekli öğretimde sık kullanılan özel ders yazılımları, belirlenen kavram ve konunun öğretimine yönelik programdır (Yalın, 2007).

2.2.4.3 Alıştırma Yazılımları

Daha önceden öğretilen bir konunun sonradan konunun tekrar pekiştirilmesi, daha iyi anlaşılması ve kalıcılığının artması amacıyla geliştirilen yazılımlardır.

2.2.4.4 Eğitsel Yazılımların Genel Özellikleri

Öğretim etkinliğinin verimli bir şekilde geçmesi için eğitsel yazılımların tasarımı, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi aşamaları önemli bir süreçtir. Alanında uzman kişiler tarafından hazırlanmış eğitsel yazılımlar öğretim etkinliğini ne kadar güzel hale

getirecekse, tam tersi durumda yani uzman olmayan kişiler tarafından hazırlanmış bir eğitim yazılımı öğretim etkinliğini o derece kötü hale getirebilir. Eğitsel yazılımları hazırlanmasında çeşitli yazılımlardan yararlanılmaktadır. Bir eğitsel yazılımın bazen daha etkili bir şekilde hazırlanması, öğretim için daha verimli olabilmesi için bazen birden fazla yazılım kullanılması gerekebilmektedir. Bu yazılımlara, Adobe firmasının Flash, Dreamweaver, Captivate gibi programları ile Autoplay Media Studio, Toolbook gibi programlar örnek olarak verilebilir (Halis, 2002).

Etkili bir yazılımda olması gereken özellikleri şöyle sıralanabilir:

- a. İçerdiği dersin hedeflerine göre yapılanmıştır.
- b. Öğrenci özellikleriyle uyumludur.
- c. Öğrenci katılımını ve etkileşimi artırıcı niteliktedir.
- d. Bireysel öğretim sağlar.
- e. Öğrencinin güdülenmesini ve Öğrenci performansının uygun ve doğru şekilde değerlendirilmesi sağlanır.
- f. Geri bildirim öğrenciye sağlanmasında yeterlidir.
- g. Öğretmene destekleyici ve öğretim ortamına uygun olarak nitelenebilir.
- h. Öğretim tasarımı ilkeleri göz önüne alınarak geliştirilmiştir (Halis, 2002).

Eğitsel yazılımların değerlendirilmesinde kullanılan kriterler şöyle sıralanmaktadır:

- a. Yazılım hedef davranışlara uygun olmalıdır.
- b. Yazılımın daha iyi kullanılabilmesi için açıklamaların açık ve anlaşılır şekilde olması gerekir.
- c. Dersin akış sırası mantıklı ve kolaylıkla takip edilir olmalıdır.
- d. Ders içeriği doğru ve anlaşılır olmalıdır.
- e. Eğitim Programına uygun olmalıdır.
- f. Yazılımdaki bilgiler güncel olmalı ve diğer derslerle arasında tutarlılık olmalıdır.
- g. Kullanıcının beklentileri ile öğretim süreci ve faaliyetleri tutarlı olmalıdır.
- h. Önerilen süre içerisinde yazılımın içerdiği dersler tamamlanma özelliği göstermelidir.

- i. Öğrencinin kullandığı yazılım esnek olmalıdır.
- j. Öğrenmenin kullanılan ses ve renklerle desteklenmesi gerekir.
- k. Öğretim kullanılan görsel özelliklerle desteklenmelidir.
- l. Programlamaya uygun olmalıdır.
- m. Kavramsal hatalardan yazılımın arındırılması gerekir.
- n. Yazılıma kullanıcı müdahalesi en az seviyede olmalıdır.
- o. Öğretmen ve öğrencinin yazılımı kullanırken kayıt tutma güvenliği olmalıdır (Halis, 2002).

2.2.5 Bilgisayar Destekli Öğretim İle İlgili Yapılan Çalışmalar

BDÖ üzerine yapılmış bu güne kadarki araştırmaların bazılarında BDÖ daha etkili olarak bulunmuş, bazı araştırmalarda geleneksel öğretim daha etkili olarak bulunmuş ve bazı araştırmalarda ise aynı düzeyde etkili olarak bulunmuştur. En çarpıcı bulgu ise BDÖ' nün geleneksel öğretim'e ek olarak kullanılması geleneksel öğretime göre daha yüksek başarı sağlamaktadır (Cotton 1991, Bayraktar 2001).

Fen bilgisi öğretmen adaylarına, kavramsal önermeler etkisini belirleme amacıyla 'Basit Harmonik Hareket' konusu, Interactive-Physics Programı ile oluşturulan yazılım simülasyon uygulamaları ile yapılan BDÖ anlatılarak, geleneksel yöntemle öğretim yöntemlerinin başarıya etkisi araştırılmıştır. Son testlerde kontrol grubundaki artış yüzde 10 iken deney grubundaki artış yüzde 25 düzeyindedir. Deneme sonunda deney grubunun başarısının kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu çıkmıştır (Karamustafaoğlu ve arkadaşları,2005).

Biyoloji V (Genetik) ders içeriğinin anlatımında Fen bilgisi öğretmen adayları tarafından zorlanılan genetik çaprazlama, klonlama konuları ve kromozom-DNA-gen kavramlarıyla alakalı simülasyon ve animasyonlarda oluşan Flash programı içinde hazırlanan BDÖ materyallerini geliştirmek ve oluşturulan materyallerin 5E modelinde planlanan etkinlikler çerçevesinde kullanılmasıyla öğrenme üzerinde oluşacak etkiler saptanmaya çalışılmıştır. Örneklem üzerinde uygulanan etkinlikler sonucu elde edilen sonuçlar, aday seviyelerinde gerçekleşen olumlu gelişmeler, BDÖ' nün kullanıldığı bütünleştirici öğrenme ortamları içerisinde genetik kavramının

öğretilmesinde başarının artmasını etkilediği sonucu elde edilmiştir (Saka ve Akdeniz,2006).

Araştırmada düz anlatım yöntemine göre BDÖ yöntemiyle gerçekleştirilen fen eğitiminin öğrenci başarısında etki oluşturacağı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonunda elde edilen bulgularla kontrol grubunun son test puan ortalamalarıyla deney grubu son test puanları karşılaştırıldığında 7,48 puan farkıyla deney grubu lehine fark ortaya çıkarken $p < 0,05$ seviyesinde anlamlılık tespit edilmiştir. BDÖ yöntemi ile öğretimin klasik öğretim yöntemlerine göre fen eğitiminde kullanılması başarının artması yönünde olumlu bir yöntem olarak tespit edilmiştir (Akçay ve arkadaşları, 2005).

BDÖ' nün geleneksel öğretime göre matematik dersinde öğrencilerin başarıları üzerinde olumlu etkisini göstermiş ve BDÖ' nün daha düşük maliyetlerle kullanılabilceğini belirtmiştir (Fletcher ve arkadaşları, 1990)

Teknolojik kaynaklarla gerçekleştirilen eğitimin öğretimde bilgiyi elde etme ve başarıyı arttırmada yardımcı olacağı gösterilmek istenmiştir. Aynı ders eğitimi verilen sınıfın biri deney grubu biri de kontrol grubu şeklinde belirlenmiştir. Deney grubuna ders yapılırken sınıfta anlatılanlar videoya çekilmiş, CD şeklinde çoğaltılıp öğrencilerin kullanımına sunulmuş; kontrol grubuna da klasik öğretim yapılmıştır. Öğretmen ile öğrencilerin İnternet ile sürekli etkileşimi sağlanarak soru ve yanıtlar gruptaki tüm öğrencilere ulaşmıştır. Böylelikle dersi dinlemeyen öğrencilerin dinleme fırsatı, öğrencilerin dersi tekrar etme fırsatı ve grubun tüm üyeleri tarafından teknolojik imkanlar kullanılmış sürekli karşılıklı etkileşimleri olmuştur. Öğrenci başarıları ön test, dönem içi test ve son test puanlarıyla istatistiksel olarak karşılaştırmalar yapılmıştır. yapılan karşılaştırmalarda başarının anlamlı ölçüde deney grubu lehinde olduğu tespit edilmiştir. Böylelikle yapılan çalışma eğitim teknolojilerinden yararlanarak ucuz bir maliyetle elde edilen bilginin eğitimde paylaşılmasıyla, başarı olumlu düzeyde arttırılmış ve öğretim desteklenmiştir (Rüzgar, 2005).

BDÖ yöntemiyle geleneksel öğretim yönteminin karşılaştırılmasıyla aynı zamanda öğrenmeyi etkileme durumu olan, bilgisayara karşı tutum, üç boyutlu uzamsal canlandırma yeteneği, öğrencinin sosyoekonomik görüntü ve öğrenme stili gibi faktörlerin kompleksler konusunun öğrencilere ve öğrenci başarısına etkisi araştırılmaya çalışılmıştır. Veriler değerlendirilerek elde edilen sonuçlara göre bilgisayara karşı tutum ve üç boyutlu uzamsal canlandırma yeteneğinin öğrenci başarısında değişikliğe neden olmadığı görülmüştür. Öğrenme stiline ise öğrenci başarısını etkilemede önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir. Geleneksel yöntemle eğitim gören kontrol grubu öğrencilerine göre bilgisayar destekli materyallerle gerçekleşen eğitimle deney grubu öğrencilerinde gözlemlenen başarı artışı yüzde olarak daha fazladır. Sosyo-ekonomik görünümü birbirinin aynı olan tüm öğrencilerin ülke ortalamasının üstünde yer almaktadır. Araştırmada verilerin istatistiksel değerlendirme olarak bağımsız iki örnek t testi uygulanmıştır. Son test sonuçlarında deney grubunun lehine anlamlı ilişki saptanmıştır (Morgil ve arkadaşları, 2004).

İlköğretim programı içerisinde bulunan “what time is it?” konusunun 5. Sınıf İngilizce dersinde kullanılan Web Destekli Öğretim (WDÖ) ortamını geleneksel yöntemle karşılaştırılma ve derse etkisini belirleme hedeflenmiştir. Yarı-deneysel bir çalışmayla 21’er öğrenci kontrol grubu ve deney grubu rastgele belirlenmiştir. Kontrol grubu öğrencilerine geleneksel öğretim yöntemiyle ders yapılırken, “what time is it?” konusu WDÖ ortamı kullanılarak deney grubu öğrencilerine öğretilmişlerdir. Kontrol ve deney v grubu öğrencilerine Sperman-Brown güvenirliliği 0.85 olan araştırmacılar tarafından geliştirilen 20 çoktan seçmeli ön-test, son-test başarı testi uygulanmıştır. Kontrol grubu öğrencileri son test soruları doğru cevap oranları yüzde 52 ile yüzde 86 arasında değişmekte iken Deney grubu öğrencilerinin yüzde 76 ile yüzde 100 arasında değişmiştir. Sonuçta elde edilen veriler Mann Whitney- U testi ile karşılaştırılmıştır. Deney grubu lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Karakuş ve arkadaşları, 2008).

Bilgisayar kullanmayan kontrol grubu öğrencilerine göre bilgisayar kullanan deney grubu öğrencilerinin matematik dersindeki başarı anlamlı derecede yüksek bir farklılık göstermektedir (Gökcül, 2007).

Matematik eğitiminin bilgisayar desteğiyle eğlenceli ve interaktif öğrenmeyi içine alan elektronik işbirlikçi öğrenme ortamı olan Eğlenceli Matematikte İnteraktif Öğretmen adında uygulama gerçekleştirilmiştir. Çalışmayla matematiğe karşı öğrencilerin tutumu olumlu yönde değişme göstermiştir (Morteo ve Lopez, 2007)

BDÖ ile ilgili çalışmalara bakıldığında bu yöntemle yapılan öğretimlerin çoğunda BDÖ' nün uygulandığı grup lehine anlamlı sonuçlar çıkmıştır. Az sayıda çalışmada deney ve kontrol grupları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

3. YÖNTEM

Yöntem bölümüyle araştırmanın modeli, araştırmanın hangi grupla yürütüleceği, ölçme araçlarının özellikleri, hazırlanması, uygulanması, uygulamadan elde edilen veriler ve bu verilerin analizinde hangi yollardan yararlanıldığı, varsayımların neler olduğu, araştırmanın kapsamı ve sınırlılıkları açıklanacaktır.

3.1 ARAŞTIRMA MODELİ

Araştırma Bilgisayar Destekli Öğretim materyallerinin kullanıldığı Meslek Lisesi 11. sınıf Felsefe dersi “Ahlak Felsefesi” konusunda, öğrencilerin akademik başarılarının farklılaşıp farklılaşmadığı arandığından, araştırma deneme modelinde bir çalışmadır.

Bilgisayar Destekli Öğretimin öğrenci başarısına etkisini ortaya koymak amacıyla bir kontrol bir de deney grubu oluşturulmuştur. Deney grubunda bilgisayar destekli öğretim materyalleri ile konu anlatılırken kontrol grubunda geleneksel öğretim yöntemi ile konu işlenmiştir. Başarı testleri kontrol ve deney gruplarına, konu anlatımından önce ön test, konu anlatımından sonra son test şeklinde yapılmıştır.

3.2 ÇALIŞMA GRUBU

Araştırmanın çalışma grubunu 2014–2015 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Milli Eğitim Bakanlığına bağlı meslek liseleri 11. sınıf öğrencileri; örneklemini ise İstanbul ili Şişli İlçesi Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı, Şişli Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde 11.sınıf düzeyi 32 öğrenci arasından seçilen kontrol ve deney grupları oluşturmaktadır.

3.3 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada verileri toplamak amacıyla başarı testi ve öğretim materyalleri hazırlanmıştır. En uygun başarı testi ve öğretim materyallerinin hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

3.3.1 Başarı Testi

Kontrol ve deney gruplarına yapılan geleneksel ve Bilgisayar Destekli Öğretimden önce ve sonra her iki grubunda başarı düzeyleri arasındaki farkı görmek için uygulanan testtir. Alanında uzman kişilerce hazırlanmış sorular arasından seçilen ve anlatılan konuyu kapsayacak 25 soruyu içermektedir. Çoktan seçmeli ve beş seçenek şeklinde hazırlanan bu başarı testi kontrol ve deney grupları için ön test ve son test şeklinde kullanılmıştır. Başarı testinin uygulanması sonucu veriler elde edilmiştir.

3.3.2 Öğretim Materyali

BDÖ' de kullanılacak materyaller piyasada bulunan genel eğitsel materyaller göz önünde bulundurularak eğitimci tarafından hazırlanmıştır. Materyalin hazırlanmasında Microsoft Office isimli programdan yararlanılmıştır. Bu program, kullanıcı ara yüzünün anlaşılır olmasının yanı sıra, video ve resim formatlarını desteklemesinden dolayı eğitsel materyali hazırlamada tercih edilmiştir. Hazırlanan eğitsel materyal çoklu ortam özelliklerini içinde bulunduran öğrenmede bireysel hıza göre konular arasında ilerlenebilecek bir materyaldir.

3.4 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Araştırmadan elde edilen veriler Microsoft Office Excel ve SPSS programı ve kullanılarak analiz edilmiştir. Uygulamadan elde edilen başarı testlerinin sonuçları SPSS programına aktarılmış ve iki grup arasındaki farkları görebilmek için test sonuçlarına Mann-Withney U testi uygulanmıştır. Hem kontrol hem de deney grubu arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığı hesaplanarak sonuçlar tablo haline getirilerek değerlendirilmiştir.

3.5 UYGULAMA PLANI

Problemin tanımlanması için Bilgisayar Destekli Öğretim (BDÖ) ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

Öğretimde kullanılacak materyaller hazırlandıktan sonra felsefe dersine olan tutumları birbirine yakın rastgele 32 öğrenci seçilmiştir. Bunlardan 16'sı kontrol grubunu, 16'sı ise deney grubunu oluşturmuştur.

Başarı testleri, kontrol ve deney grubuna konu anlatılmadan önce, ön bilgilerini ölçmek için ön test olarak uygulanmıştır. Kontrol grubunda ders işlenirken geleneksel öğretim yöntem ve tekniklerinden düz anlatım, tartışma, sor-cevap teknikleri vb., deney grubuna bütün bunların yanına bilgisayar destekli öğretim materyalleri de kullanılarak ders işlenmiştir. Kontrol ve deney gruplarına dersi aynı öğretmen işlemiştir. Her iki gruba da Bilgisayar Destekli Öğretim materyalleri kullanımının öğrenci başarısı üzerindeki etkisini görmek için ders sonunda son test uygulanmıştır. Ön test ve son testin karşılaştırılmasıyla sonuçlarla ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmada felsefe dersinde BDÖ materyallerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla SPSS programına kontrol ve deney gruplarından elde edilen veriler girilmiştir. Verilerde deney ve kontrol grubunun karşılaştırmasını yapabilmek için gruplar az sayıda olduğundan nonparametrik testlerden Mann-Withney U testi kullanılmıştır.

Deney ve kontrol grubu öğrencilerine başarı testlerinde uygulanan sorular ‘Bilgi’, ‘Kavrama’ ve ‘Uygulama’ bilişsel düzeylerine göre gruplandırılmış, Kullanılan materyallerle bu düzeyler üzerindeki etkinlik ortaya konulmaya çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlar tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

4.1 ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE BU SONUÇLARIN YORUMLANMASI

Araştırmmanın bu aşamasında hem deney hem de kontrol grubu öğrencilerinden başarı testleri ile elde edilen veriler SPSS programına girilmiş, girilen bu verilere Mann-Whitney U testi uygulanarak sonucunda elde edilen veriler tablo haline getirilerek yorumlanmıştır.

Tablo 4.1: Ahlak Felsefesi Soruları Kontrol ve Deney Gruplarının Ön Test Puan Sonuçları

Ahlak Felsefesi	Grup	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
ÖN TEST	Deney	16	16,78	268,50	123,5	0,862
	Kontrol	16	16,22	259,50		

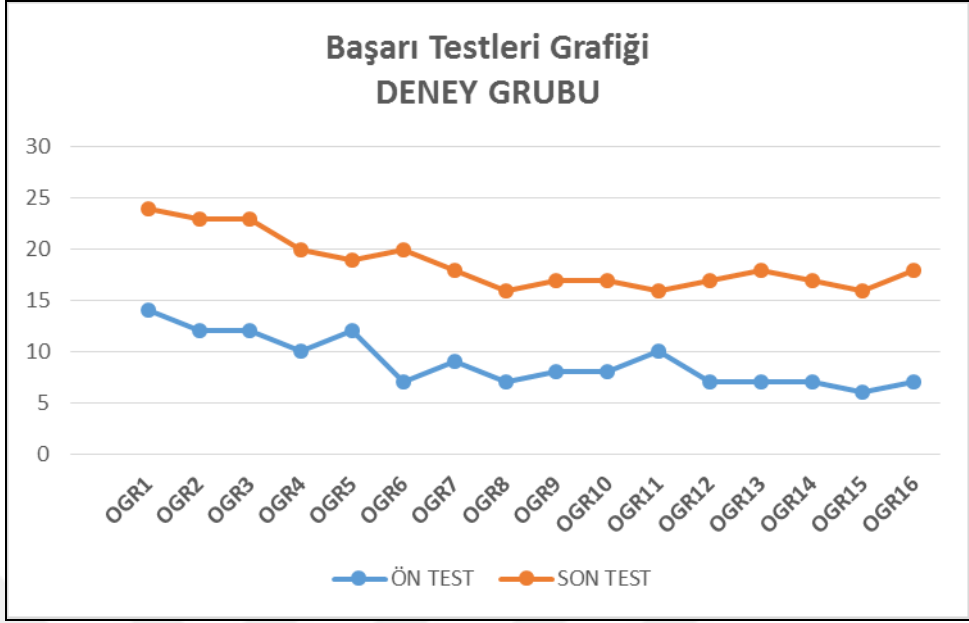
Tablo 4.1'deki sonuçları incelediğinde ahlak felsefesi ön test sonuçları deney ve kontrol grupları arasında ($p>0,05$) değerini sağlaması ve U değerinin 123,5 çıkması anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Sonuçlarda her iki grubun da öğretimi yapılan konularda başlangıç aşamasında başarı düzeylerinin birbiriyle aynı seviyelerde olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2: Ahlak Felsefesi Soruları Kontrol ve Deney Gruplarının Son Test Puan sonuçları

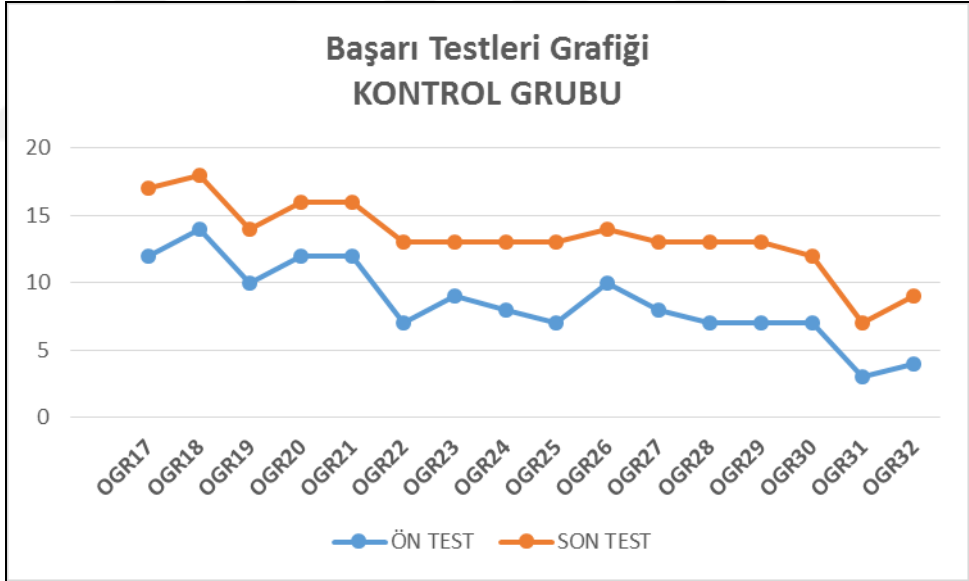
Ahlak Felsefesi	Grup	Öğrenci Sayısı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
SON TEST	Deney	16	22,19	355,00	37,00	,001
	Kontrol	16	10,81	173,00		

Tablo 4.2'deki sonuçlar incelediğinde ahlak felsefesi son test sonuçları deney ve kontrol grupları arasında ($p<0,05$) değerini sağlaması ve U değerinin 37,00 çıkması gruplar arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Sonuçlar her iki grubun da öğretimi yapılan konularda başarı düzeylerinde önceye göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir.

Şekil 2.1: Kontrol Grubu Ahlak Felsefesi Başarı Test Grafiği

Şekil 2.2: Deney Grubu Ahlak Felsefesi Başarı Test Grafiği

4.2. SORULARIN FARKLI BİLİŞSEL DÜZEYLERİNE GÖRE BAŞARI DURUMU

Tablo 4.3: Kontrol ve Deney Grubu Başarı Testi Soruları Bilişsel Düzey Dağılımı

Bilgi Düzeyi Soruları	Kavrama Düzeyi Soruları	Uygulama Düzeyi Soruları
4. Soru	2. Soru	1. Soru
7. Soru	3. Soru	6. Soru
14. Soru	5. Soru	8. Soru
15. Soru	9. Soru	10. Soru
17. Soru	11. Soru	13. Soru
22. Soru	12. Soru	18. Soru
25. Soru	16. Soru	19. Soru
	20. Soru	21. Soru
	24. Soru	23. Soru

Tablo 4.3’de görüldüğü gibi başarı testlerinde yedi soru bilgi düzeyi, dokuz soru kavrama düzeyi ve dokuz soru uygulama düzeyi olmak üzere yirmi beş soru kullanılmıştır. Deney grubunun kavrama ve uygulama düzeyindeki sorularda kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu bilgi düzeyindeki sorularda başarının kavrama ve uygulama düzeyindeki sorulara oranla daha az olduğu görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışma, meslek lisesi öğrencilerinin felsefe dersinde BDÖ materyalleri kullanımının öğrencilerin akademik başarısına etkisini araştırmaktadır. Bu amaçla araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonucunda varılan yargılar ve bundan sonra yapılacak araştırmalar için getirilen öneriler yer almaktadır.

5.1 SONUÇ

1. Ön test ve son test sonuçları değerlendirildiğinde geleneksel öğretim yöntemiyle konun anlatıldığı kontrol grubunun ön-test ve son-test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür.
2. Ön test ve son test sonuçları değerlendirildiğinde BDÖ materyalleriyle konun anlatıldığı deney grubunun ön-test ve son-test sonuçları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.
3. Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğine BDÖ materyalleri kullanılarak gerçekleşen öğretim geleneksel öğretime göre daha başarılı sonuçlar vermiş ve anlamlı bir farklılık olduğu yorumu ortaya çıkmıştır. Bu başarıda BDÖ materyallerinin öğrencilerin daha fazla duyularına hitap etmesiyle birlikte öğrencilerin dikkatlerini konuya yöneltmesi, bilgisayara karşı gösterdikleri ilgi ve istekler kendi öğrenme hızına göre öğrenmesi, zaman ve mekana bağlı olmadan konuyu tekrar edebilmesi, gibi durumlar etkili olmuştur.

5.2 ÖNERİLER

Felsefe dersinin soyut kavramları içermesi ve tartışmaya yönelik bir ders olması itibariyle konuların öğrenciler tarafından daha net anlaşılması ve öğrencilerin yorum düzeyinin geliştirilmesi için aktif katılımını sağlamak adına Meslek liselerinde Felsefe dersi öğretiminde BDÖ materyalleri kullanılmalıdır.

MEB, üniversiteler ile işbirliği yaparak alanında uzman kişilere Felsefe derslerinde kullanılmak üzere BDÖ destekli materyaller hazırlatmalı ve MEB sistemlerinde bu materyallerin kullanımını sağlamalıdır.

Gelişen teknoloji ile birlikte hazırlanan bu materyaller sürekli güncellenmeli, öğretmen ve öğrencilerin istedikleri zaman ulaşabilecekleri yer ve konumda olmalıdır. Nasıl ulaşılacağı konusunda öğretmen ve öğrencilere bilgilendirmeler yapılmalıdır.

BDÖ materyallerini kullanmak isteyip kullanmakta güçlük çeken ve öğretmenlerin materyal kullanımını kolaylaştırmak için kurslar düzenlenmeli ve MEB derslerde kurumsal olarak BDÖ tabanlı bir uygulama kullanımını benimsemelidir.

Araştırmacılar, farklı okul türlerinde özellikle sosyal bilimler ağırlıklı liselerde daha fazla öğrenci grubu için bu yöntemin etkinliğini sınavabilirler.

Felsefe dersi için uzaktan eğitim içeren uygulamaların akademik başarı üzerine etkisi de sınanabilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Baki, A. (2002). Öğrenen ve Öğretenler için Bilgisayar Destekli Matematik, TÜBİTAK/Ceren Yayınları, Ankara.

Birgin O. , Kutluca T. ve Gürbüz R. (2008). “Yedinci sınıf matematik dersinde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi” Anadolu Üniversitesi IETC 2008, s.879-882

Birgin, T. ve Tutak, O. (2008). “Geometri öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi” Anadolu Üniversitesi, IETC 2008, s.1062-1065

Cotton K.(1991), Computer Assisted Instruction, School Improvement Research Series,

Çepni, S., Tas, E. ve Kose, S. (2006) The effects of Computer Assisted Materials on Students’ cognitive levels, misconceptions and attitude toward science. Computers and Education, 2006: (46) 192-205.

Demirel, Ö., Seferoğlu, S. S. ve Yağcı, E. (2001), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Ankara: Pegem Yayıncılık

Demirel, O. (2004) Öğrenmede planlama ve değerlendirme öğretme sanatı, Pegem Yayıncılık, Ankara, 307

Halis, İ. (2002). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Karamustafaoğlu, O., Aydın, M. ve Özmen, H. (2005). “Bilgisayar destekli fizik etkinliklerinin öğrenci kazanımlarına etkisi: basit harmonik hareket örneği” TOJET October 2005 ISSN: 1303-6521 Volume 4, Issue 4, Article 10,s.67-81

Demirci, N. (2003), Bilgisayarla Etkili Öğretme Stratejileri ve Fizik Öğretimi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Liao, (2007), “Effects Of Computer-Assisted Instruction On Students’ Achievement In Taiwan: A Meta-Analysis”, Computers & Education, s.48, p.216-233.

Morteo, G. L , Lopez G. “Computer Support for Learning Mathematics: A Learning Environment Based on Recreational Learning Objects”. Computers&Education, 48, 2007, s.618- 641.

Öğüt, H., 2003. “Bilgisayar Destekli, İnternet Erişimli interaktif Eğitim CD”si ile E-Eğitim”, TOJET Ocak 2004 ISSN: 1303-6521 Sayı 3 Cilt 1 Makale10

Şahin, T ve Yıldırım, S. 1999. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Anı Yayıncılık, Ankara.

Uşun, S. (2000). Dünya’da ve Türkiye’de Bilgisayar Destekli Öğretim, Pagem Yayıncılık, Ankara.

Yalın, H. İ.(2007).Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Sürekli Yayınlar

- ALKAN, Cevat (1988), “Bilgisayar Destekli Öğrenme Modülleri”, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt 20, Sayı: 1-2,
- Akçay, S. , Aydoğdu, M. , Yıldırım, H.İ. ve Şensoy, Ö. (2005). “Fen eğitiminde ilköğretim 6. sınıflarda çiçekli bitkiler konusunun öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi” Kastamonu Eğitim Dergisi, Mart 2005, Cilt:13, No:1, s.103-116
- Bayraktar, S. (2001) A Meta Analysis of the Effectiveness of Computer Assisted Instruction in Science Education. The Journal Of Research on Technology in Education, 34: (2) 173-188
- Çekbaş, Y. , Yakar, H. , Yıldırım, B. ve Savran, A. (2003). “Bilgisayar Destekli Eğitimin Öğrenciler Üzerine Etkisi”, TOJET October 2003 ISSN: 1303-6521 Volume 2, Issue 4, Article 11, s.76-78
- Fletcher, J. D., Hawley, D. E. ve Piele, P. K. (1990) Costs, effects and utility of microcomputer assisted instruction in the classroom. American Educational Research Journal, Vol. 27, No. 4, p.783-806
- Yenice N. (2003). “Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrencilerin Fen Ve Bilgisayar Tutumlarına Etkisi”, TOJET October 2003 ISSN: 1303-6521 Volume 2, Issue 4, Article 12, s.79-85
- Rüzgar, B. (2005). “Bilginin eğitim teknolojilerinden yararlanarak eğitimde paylaşımı”, TOJET July 2005 ISSN: 1303-6521 Volume 4, Issue 3, Article 16, s.114-119
- Saka, A. ve Akdeniz, A.R. (2006). “Genetik konusunda bilgisayar destekli materyal geliştirilmesi ve 5e modeline göre uygulanması”, TOJET January 2006 ISSN: 1303-6521 Volume 5, Issue 1, Article 14, s.129-141

Morgil İ. , Erökten S. , Yavuz S. ve Oskay Ö. Ö. (2004). “Computerized applications on complexation in chemical education”, TOJET October 2004 ISSN: 1303-6521 Volume-3, Issue 4, Article 1, s.3-8

Özdener, N. (2005). “Deneysel öğretim yöntemlerinde benzetişim (simulation) kullanımı”, TOJET October 2005 ISSN: 1303-6521 Volume 4, Issue 4, Article 13, s.93-98

Sünbül, A. M., Gündüz, Ş. ve Yılmaz, Y. (2002) "Gagne' nin Öğretim Etkinlikleri Modeli'ne Göre Hazırlanmış Bilgisayar Destekli Öğretim Uygulamasının Öğrencilerin Erişii Düzeylerine Etkisi". Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, 14, s.379-404

Diğer Yayınlar

Aydoğan, Ü. (2008). “Bilişim teknolojilerinin temelleri eğitim içeriğinin interaktif yöntemlerle geliştirilmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Y. Lisans Tezi

Aydoğan, H.(2003). “Malzeme Bilimi Eğitimi Çoklu Ortamın Kullanılması”, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Y. Lisans Tezi.

Dilek M., Tarımer İ., Sakal M., “SPSS İstatistik Paket Programının Öğretiminde, Geleneksel Yöntem ile Bilgisayar Destekli Öğretim Yönteminin Karşılaştırılması”, Dumlupınar Üniversitesi Akademik Bilişim Konferansı 2007,<http://ab.org.tr/ab07/program/48.html>, Kütahya, 2007.

Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri. Aktif Yayınevi, İstanbul Elektrotekno, www.elektrotekno.com/about17851.html Son erişim: Ekim, 2011

Gökcül, M.(2007). “Keller’in Arcs Güdülenme Modeline Dayalı Bilgisayar Yazılımının Matematik Öğretiminde Başarı Ve Kalıcılığa Etkisi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y. Lisans Tezi

Güder, A.(2011). “ Sayısal Elektronik Öğretiminin İnternet Üzerinden İnteraktif Yöntemlerle Verilmesinin Öğrenci Başarısına Etkisi” Bahçeşehir Üniversitesi Y. Lisans Tezi

Gülbenk, T. (2008).” Çoklu ortam gösteriminin 6. sınıf öğrencilerinin matematik başarısına etkisi (oran-orantı örneği)”, Sakarya Üniversitesi Y. Lisans Tezi

Kahraman, Ö.(2007). “İlköğretim 7. Sınıf fen bilgisi dersi fizik konularının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci tutum ve başarısına etkisi”, Pamukkale Üniversitesi Y. Lisans Tezi

- Kara İ. , Kahraman Ö. ve Baştürk R. (2008). “Kuvvet ve basınç konularının öğretilmesinde bilgisayar destekli öğretimin kalıcılık üzerine etkisi” Anadolu Üniversitesi, IETC 2008, s.551-554
- Karakuş F. , Karakuş G. ve Kösa T. (2008). “İngilizce dersinde web destekli öğretim ortamının öğrenci başarısı üzerine etkisi” Anadolu Üniversitesi,IETC 2008, s.366-368
- Kılıçer K., Çoklar, A.N. ve Odabaşı, H.F. (2007). "Teknoloji tabanlı çoklu ortam uygulamalarının tasarımı: Bilişsel ergonomi". 7. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı, Lefkoşe, KKTC, 3–5 Mayıs 2007
- Kulik, C. C. ve Kulik, J. A. (1991) Effectiveness of computer based instruction: An updated analysis. Computers in Human Behavior, Vol 7, p.75-94
- Küpçüoğlu, E. (2008). “Bilişim teknolojileri temelleri eğitiminin ortaöğretimde interaktif yöntemlerle verilmesi”, Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Y.Lisans Tezi
- Poole, J.B. (1995). Education for an Information Age, Iowa: A Division of Wm.C.Brown Communications, Inc
- Rieber, L. P. (1990), “Animation in computer-based Instruction”, Educational Technology Research and Development.
- Rupe, V. (1986), A Study of Computer-Assisted Instruction: Its Uses, Effects, Advantages, and Limitations. South Bend, IN: Indiana University
- Sağlıker, Ş.(2009). “Yapılandırmacı Öğrenme Kuramına Dayalı Olarak Kütle Çekim Kanunu Konusunda Hazırlanan Ders Yazılımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y. Lisans Tezi

Sunay, C.(2010).” Anadolu teknik lisesi bilişim teknolojileri alanı Öğrencilerine meslek derslerinin öğretiminde Bilgisayar destekli öğretim uygulamalarının akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi”, Selçuk Üniversitesi Y. Lisans Tezi

Şen, B.(2006). “Meslek liselerinin atölye derslerindeki elektronik devre uygulamalarının bilgisayar destekli açık uçlu deney yazılımları kullanılarak gerçekleştirilmesinin akademik başarıya ve kalıcılığa etkisi”, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y. Lisans Tezi

320volt.com/en-basitinden-temel-elektronik-baslangic-bolum-2/, Son Erişim Tarihi:
Ekim 2011

Uygun M. (2008). “Bilgisayar destekli bir öğretim yazılımının ilköğretim 4. Sınıf öğrencilerinin kesirler konusundaki başarı ve matematiğe karşı tutumuna etkisinin incelenmesi” Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Y. Lisans Tezi

EKLER

EK A-1. BAŞARI TESTİ

AHLAK FELSEFESİ SORULARI

1- - Bentham: Öyle davran ki, olabildiğince fazla sayıda insan olabildiğince yarara ulaşsın' der.

- Bergson''Kendi sezgine uy ki, hem kendin hem de başkaları için iyi olanı gerçekleştirebilesin der.

Bu iki filozofun, ahlak felsefesi hakkındaki ortak görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Niyete bağlı bir özellik taşımaları
- B)Bireysel özgürlüğü esas almaları
- C)Çoğulcu yarara dayanan anlayışı benimsemeleri
- D)Sezgiye önem veren bir anlayışa sahip olmaları
- E)Aklı esas alan bir özelliğe sahip olmaları

2- 'Bütün yasakları yasakla' sözünde anlatılmak istenen yargı ahlak felsefesiyle ilgili aşağıdaki kavramlardan daha çok hangisiyle ilgilidir?

- A)Mutluluk
- B)İyilik
- C)Genel ahlak yasası
- D)Özgürlük
- E)Erdem

3-Kant, ahlak yargılarında saf akli bir ögenin olduğuna inanmak gerektiğini söyler. ‘ Ahlak akıldan gelir. Kalbin iyiliğinden ya da doğanın yönlendirmesinden değil. Neyin uygun olup olmadığını tek tek örneklerle söyleyemeyiz. Akli ahlaklı bir davranış için temel öncül koyarız.’ Kant, davranışın ilkesi olarak, kişinin iradesiyle genel bir yasa haline geleceği gibi davranması gerektiğini söyler.

Ahlaki yargılarla ilgili Kant’ın ulaşmak istediği sonuç, aşağıdakilerden hangisidir?

- A)İnsan iradesinin akıldan önce geldiğini belirtmek
- B)Ahlaki yargıların kişiden kişiye değiştiğini vurgulamak
- C)Davranışların gerçekleşme nedenlerini ortaya koymak
- D)Davranışlarımızda ahlaka uymanın önemini vurgulamak
- E)Tüm insanlar için geçerli evrensel bir ahlak yasasının varlığını öne sürmek.

4- Montaigne’ne göre; ‘İnsan beden ile ilgili hazlarını gerektiğinde kontrol edebiliyorsa, Tanrıya yaraşır bir olgunluğa ulaşır ve böylece mutlu olur. Bu ise insanın kendini bilmesine ve uyumlu davranışlar sergilemesine bağlıdır. Diğer türlü insan gerçek mutluluğa ulaşamaz.’

Parçaya göre, insanın mutlu olması neye bağlıdır?

- A)Dini kurallara uygun davranmasına
- B) Özgürce karar verebilmesine
- C)Kendini tanınması ve ölçülü olmasına
- D)Bedensel hazlara önem vermesine
- E)Dünya nimetlerinden yararlanmasına

5- Sokrates, insan bedeninden çok ruhunun önem taşıdığını belirtir. Ona göre, insan yoksulluk içinde bir hayat sürse dahi her koşulda ahlaki özelliklerini korumalıdır.

Bu parçadan hareketle, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılır?

- A)İnsanın ahlaklı olması için öncelikle bilgili olması gerekir.
- B)Ruh ve beden uyum içinde olmasıyla gerçek mutluluk sağlanır.
- C)Ahlaki kararlar ahlaki eylemlerle sonuçlanır.
- D)İnsanların doğal ihtiyaçlarını karşılamadan onlardan ahlaki davranış beklenmemelidir.
- E)En yüce davranış, sıkıntı da verse iyi olanın yapılmasıdır.

6- ‘Erdemli insanlardan faziletsiz davranışlar beklenmez. Zira kökü iffet ve ahlaki olgunluğa dayanan erdem, fazileti doğuran temel kaynaktır.’

Bu parçaya göre, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A)Fazilet sahibi olmak, erdemli olmanın doğal sonucudur.
- B)Fazilet sahibi olmayan insanların çoğu ahlaki olgunluğa da sahip değildir.
- C)Fazilet sahibi olma, erdemli ve erdemsiz insanlar arasındaki temel farktır.
- D)Ahlaki olgunluğa ermiş iffetli insanlar için erdemlilikten söz edilebilir.
- E)Erdemli insan ile erdemsiz insanlar arasında benzer nitelikler vardır.

7- H. Bergson, öğrencilerine ‘Yerde para bulmuş bir insan için iyi olan nedir, kötü olan nedir? Sorusunu sorduktan sonra şu cevabı verir: ‘İnsanın önünde ona yol gösterecek hiçbir iyi ve kötü kavramı yoktur. Onun bu durumda ne yapacağını içindeki ses belirleyecek ve ona parayı sahibine vermenin iyi olduğunu söyleyecektir. Bu da onda ruhun zaferi olacaktır.’

Buna göre, Bergson, iyinin ve kötünün ölçütü olarak neyi göstermektedir?

- A)Ahlak yasalarını B)Tanrıyı
C)Kültürü D)Aklı
E)Vicdanı

8- Bir eylemin doğruluğu veya yanlışlığı : Kant’a göre, yapıldığı niyete; Epiküros’a göre, eylemin sonucuna; Ross’a göre ise eylemin türüne bağlıdır.

Parçadan hareketle, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A)Ahlaki eylemler filozoflara göre değişir.
B)Kant’a göre iyi niyet iyi eylemi getirir
C)Eylemin iyi olması onun ahlaka dayalı olduğunu gösterir
D)Filozoflar aynı konuda benzer görüşleri savunmuşlardır.
E)Her eylemin doğru ya da yanlış değerlendirilmesi vardır.

9- Kant'a göre seçme ve özgürlük diye bir şeyin var olduğuna inanmadan, erdemli eylemin olması mümkün değildir. Çünkü özgürlük olmazsa başka türlü davranmak mümkün olmayacağına göre kötülükten bahsetmek imkansız olur.

Bu açıklamada, Kant sorumluluğu aşağıdakilerden hangisine dayandırmıştır?

- A)Eylemin faydaya dayanmasına
- B)Eylemin özgürce yapılmasına
- C)Eylemde iyi niyet olmasına
- D)Eylemin bir amaç taşımasına
- E)Tüm insanlarda aynı sonucu vermesine

10- Varoluşçu görüşe göre; korkak kendi kendini korkak, kahramansa kendi kendini kahraman yapar. Korkak ya da kahraman olmak insanın elindedir. Nitekim korkak her zaman korkaklıktan kurtulabilir, kahramansa her zaman kahramanlıktan çıkabilir. Burada kişiyi bağlayan özel bir durum ya da özel bir eylem söz konusu değildir.

Parçadan hareketle, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A)İnsanın tüm istekleri özgür eylemlerle gelişir.
- B)Herkes kendi eyleminin sorumluluğunu kendi üzerine almalıdır.
- C)İnsanın uyması gereken evrensel ahlak yasaları yoktur.
- D)İnsan kendisi için vardır, o var olduğunun bilincindedir.
- E)Ahlaki doğrular nesnel olarak insanın dışında vardır ve kendilerini bireye kabul ettirirler.

11- Kant, özgür olmayan bir insanın erdeminden söz edilemeyeceğini söyler. Çünkü bir insanın kendi eyleminin sorumluluğunu taşıması ve iyi istenç ile eylemde bulunması erdemli olmanın temel şartıdır.

Bu açıklamaya göre, erdemli olmak aşağıdakilerden hangisine dayandırılmıştır?

- A)Evrensel ahlak yasasına uygunluğuna
- B)Akıl ve mantığı esas almasına
- C)Özgür olma ve iyiyi istemeye
- D)Haz ilkesine dayalı olmasına
- E)Subjektif değerler içermesine

12- ‘İnsan, özgür doğar, ama her yerde zincire vurulmuştur.’ Diyen Rousseau’ya göre özgürlükle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)Mutlak bir özgürlüğün mümkün olduğu
- B)İnsanların özgür olmayı amaçladığı
- C)Özgür olmanın yaşantıyla mümkün olduğu
- D)Özgürlüğün toplumsal yaşam içerisinde kaybedildiği
- E)Zincirleri kırabilen insanların özgür olduğu

13- Temel’in yolda freni patlayan arabasını bir taraftaki üç kişi yerine diğer tarafta duran tek çocuk üzerine sürmesi faydacılık ahlakına göre iyi bir davranışken sonuçta çocuğun pazara kaçması ve temelin çocuğu takip ederek üç kişiden daha çok insana zarar vermesi kötü bir davranıştır.

Buna göre faydacılık ahlakının temel savı aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Olabilmişince çok kişinin yararına olan eylem iyidir.
- B)İnsanın kendi çıkarına olan davranış iyidir.
- C)Eylemin değerini belirleyen şey sonuç değil niyettir.
- D)İnsanın içinden geldiği gibi özgürce eylemesi gerekir.
- E)İnsan doğaya uygun bir yaşamla mutlu olabilir.

14- Bireyin bir özelliği de kendi davranışları hakkında iyi-kötü yargısında bulunmasıdır. İyi ya da kötü yaptığını düşünen birey ya iç huzuruna ya da çatışmaya düşmektedir. Kendinden bekleneni yaptığında huzurlu olurken, yapmadığı durumlarda da ödevini yerine getirmemiş olmanın sıkıntısını yaşar.

Bu parçada aşağıdaki kavramlardan hangisi vurgulanmıştır?

- A)Vicdan B)Ahlak yasası
C)Özgürlük D)Mutluluk
E)Erdem

15- ‘Herhangi bir olay ya da durum tek başına ele alındığında kötü ya da iyi olamaz, insanlar onlara iyi ya da kötü kavramlarını yapıştırırlar.’

Bu görüş aşağıdakilerden hangisine dayandırılmaktadır?

- A)Öznenin önyargısına
B)Öznenin yorumuna
C)Öznenin bilgisizliğine
D)Nesnenin gözlenebilirliğine
E)Nesnenin test edilebilirliğine

16- ‘Hırsızlık yapmak kötüdür.’ Görüşünü savunanlar olduğu gibi, ‘Hırsızlık, bir ihtiyaç veya mecburiyet olduğundan yapıyorsa kötü değildir.’ Görüşünü savunanlar da yok değildir. Bu örnek bize göstermektedir ki herkesçe kabul edilen ortak ahlaki kurallardan söz edilemez.

Buna göre, ahlaki yargular için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A)Sosyalite içerir.
B)Evrenseldir
C)Gözlenebilir niteliktedir.
D)Sorgulanamaz niteliktedir.
E) Subjektiftir.

17- Nasıl ki fizik bilimi uzay, madde, hareket ve güç gibi kendisine özgü kavramlar geliştirdikten ve bunları tanımladıktan sonra bağımsız bir disiplin olarak ortaya çıktıysa, ahlak felsefesinin de, kendi alanına ait temel kavramları ve tanımları vardır. Ahlak felsefesi tartışmalarına bu kavramlar ışık tutmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi ahlak felsefesinin temel kavramlarından birisi değildir?

- A)İyilik B)Erdem
C)Vicdan
D)Bilgi E)Mutluluk

18- Kant bir hümanisttir. Yani o ahlakın kaynağını insani varlığı aşan herhangi bir dış ilkedede bulmaz. Ona göre ahlakın kaynağı Tanrı bile değildir. Ona göre insan otonom bir varlıktır. Yani o kendi yasasını kendisi koyar ve kendi koyduğu yasaına itaat etmesi de onun özgürlüğüdür.

Bu parçadan çıkarılacak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Kant'a göre evrensel ahlak yoktur.
- B)Ahlak yasaının kaynağı insandır.
- C)İnsan ahlaklı davranmak durumundadır.
- D)Eylemler ahlaki ise insan özgürdür.
- E)İnsanlar ahlak yasalarına uymalıdır.

19- Kant ahlakına yöneltilen en önemli eleştirisi, bu ahlakın ellerinin olmaması eleştirisidir. Bu nedenle Kant ahlakının ellerinin temiz görünmesinin hiçbir anlamı yoktur.

Bu parçaya göre Kant ahlakı ile ilgili aşağıdaki eleştirilerden hangisine ulaşılabilir?

- A)Evrensel değerlere dayalı olması
- B)Dini anlayışın etkili olması
- C)Pratik değerden yoksun olması
- D)Toplumdan topluma değişmesi
- E)Yeni bir şey getirmemesi

20- Faydacı filozoflara göre, insanların çıkarları birbirleriyle uzlaşabilir ve her durumda, herkesin en fazla fayda elde edebileceği bir nokta bulunabilir.

Dolayısıyla 'sonuçta en çok sayıdaki insana en fazla ölçüde fayda sağlayan bir eylem, iyidir; ahlaki açıdan değerli bir eylemdir.

Buna göre, ahlaki eylemlerin değerini belirlemede başvurulacak ölçüt aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Davranışın kendisi
- B)Bireyin niyeti
- C)Eylemin sonucu D)Davranışın nedeni
- E)Bireyin bilgi düzeyi

21- Çok okumuş fakat hiç yaşamamış adam da hiç okumaksızın çok yaşamış adam kadar cahil sayılır. Çünkü insan aklı çift mumla aydınlanır ve hayatla kitaplar karşılıklı birbirini beslediğinde aydınlanma gerçekleşir.

Bu parçaya göre aklın aydınlanması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Akıl ve mantık ilkelerine hakim olma
- B) Evrensel değerlere yönelme
- C) Bir amaç ve ideal sahibi olma
- D) Değişik fikirlere açık olma
- E) Teori ve pratik ortaklığını sağlama

22- Ahlak felsefesi, diğer ismiyle etik, ahlak denilen kavram üzerine derinlemesine ve genel bir bakış açısıyla düşünmedir. Başka bir ifadeyle ahlak, ahlaki eylem, ahlaki yargılar, ahlaki değerler ile ilgili felsefe yapmaktır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ahlak felsefesinin konuları arasında yer almaz?

- A) İyi-kötü
- B) Erdem
- C) Haz
- D) Metafizik
- E) Vicdan

23- İlkçağda manevi zevkleri esas alan Epikür'ün ahlak felsefesi ile, aklı esas alan Zenon'un ahlak felsefesi siyasi çözülmeye uğrayan Yunan sivilizasyonunu bu kargaşalıktan kurtarmak için ortaya çıkmış düşünce akımlarıdır.

Buna göre ahlak felsefesinin ortaya çıkış nedeni aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

- A) Çağın gereği olarak toplumlar felsefenin gelişimine katkıda bulunurlar.
- B) Her geçen gün felsefeye yeni konular ve sorular eklenmektedir.
- C) Filozoflar, toplumdan soyutlanmış insanlar değildiler; toplumsal bunalımlara çözüm ararlar.
- D) Her felsefe akımı kendinden sonra ortaya çıkan görüşleri etkiler.
- E) Çağın görüşlerine aykırı olan görüşler kabul göremez.

24- Sartre'a göre, özgürlük, insanın omzundaki bir yükür. Çünkü özgürlük, kendisiyle birlikte sorumluluk, suç ve ceza getirmektedir. Fakat özgürlük yine de insan soyluluğunun biricik kaynağıdır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A)Sınırsız özgürlükten söz edilemez.
- B)Özgürlük insanın var oluş gayesidir.
- C)Özgürlük sınırlandırılmazsa zararlı olabilir.
- D)Sorumluluktan kaçmak için özgür olmamak gerekir.
- E)Özgürlük suç ve ceza ile cazibesini yitirir.

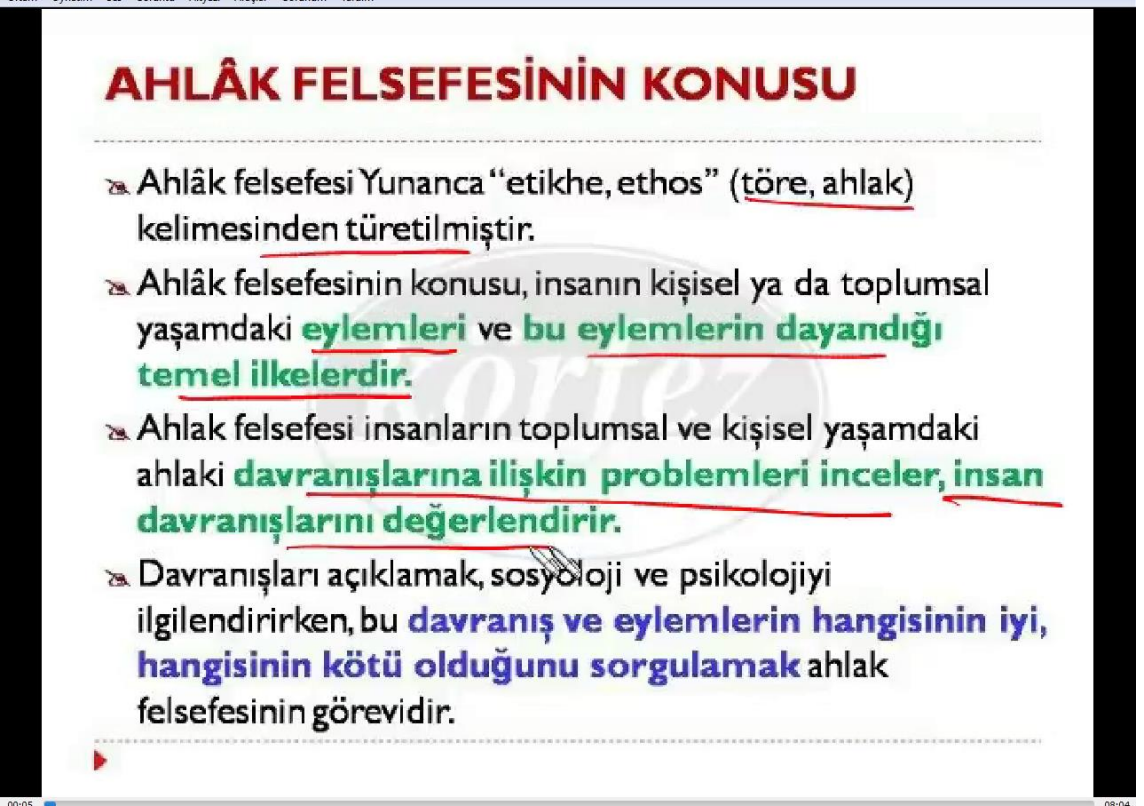
25- Ahlak felsefesi özgür iradeye dayalı ve bilinçli olarak yapılan insan eylemlerini konu edinir. Eylemlerin amacını ve niteliğini sorgular. Bunu yaparken de eylemlere bir değerler sistemi içerisinde birey ve toplum açısından yaklaşır.

Paragrafta ahlakın hangi özelliğine değinilmemiştir?

- A)Ahlakın bir değerler sistemi oluşturmasına
- B)Özgür ve bilinçli eylemlerin ahlaka konu olmasına
- C)İnsan eylemlerini sorgulamasına
- D)Toplum ve birey açısından ahlaka bakış açısı geliştirmesine
- E)Eylemlerin niteliklerinin değışmeyeceğine

EK A-2. EĞİTİM METERYALI İÇERİĞİ

Aşağıda yer alan görüntüler hazırlanan eğitsel materyallerden alınmıştır.

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

AHLÂK FELSEFESİNİN KONUSU

- ❑ Ahlâk felsefesi Yunanca “etikhe, ethos” (töre, ahlak) kelimesinden türetilmiştir.
- ❑ Ahlâk felsefesinin konusu, insanın kişisel ya da toplumsal yaşamdaki eylemleri ve bu eylemlerin dayandığı temel ilkelerdir.
- ❑ Ahlak felsefesi insanların toplumsal ve kişisel yaşamdaki ahlaki davranışlarına ilişkin problemleri inceler, insan davranışlarını değerlendirir.
- ❑ Davranışları açıklamak, sosyoloji ve psikolojiyi ilgilendirirken, bu davranış ve eylemlerin hangisinin iyi, hangisinin kötü olduğunu sorgulamak ahlak felsefesinin görevidir.

00:05 08:04 42%

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

AHLÂK FELSEFESİ (ETİK)

- Ahlâk felsefesinin konusu, insanın yapıp ettikleridir.
- Hayvanlar içgüdülerıyla hareket ederken, insanlar özgür bilinçle (isteyerek) hareket ederler. İnsanın özgürce, bilinçli yapıp ettikleri ahlâk felsefesinin konusuna girer.
- Ahlâk felsefesinde, ahlâk üzerine düşünme, sorular sorma, bunlara cevaplar arama, bir takım temel kavramlarla mümkün olur, iyi, kötü, özgürlük, erdem, vicdan, sorumluluk, ahlâk yasası, ahlâki eylem vb.

01:05 08:04

▶ ◀ ⏪ ⏩ ⏸ ⏹ ⏺ ⏻ ⏼ ⏽ ⏾ ⏿

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

FELSEFE AÇISINDAN AHLÂK

- Gündelik sosyal yaşamdaki eylemlerimizin büyük bir kısmı ahlaksaldır.
- Ahlaksal davranışlar toplum yaşamının önemli bir ürünüdür. Her toplumun, toplum dışı görülen grupların (haydutlar çetesinin bile) bir ahlak anlayışı vardır: Hekimlik ahlakı, iş ahlakı, sporcu ahlakı vb.
- Ahlak olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir. Ahlak felsefesi (etik) M.Ö 4. yüzyıla, Aristoteles'e kadar geri götürülebilir.
- Aristoteles iyi, erdem, özgürlük, mutluluk kavramlarını sorgulayıp tanımladığı için ahlak felsefesinin (etiğin) kurucusu sayılır.
- Ahlaki eylemleri ve onların temelindeki ilkeleri konu aldığı için değer felsefesi (aksiyoloji) de denilen ahlak felsefesi ahlak olgusu üzerine düşünmek ve onun felsefesini yapmaktır.

02:12 04:14 08:04

▶ ◀ ⏪ ⏩ ⏸ ⏹ ⏺ ⏻ ⏼ ⏽ ⏾ ⏿

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

Ahlak ile felsefenin ele aldığı ahlak arasında fark var mı?

- ✎ Evet var. **Ahlak**, toplum tarafından benimsenerek yaşanan kurallar bütünüdür.
- ✎ **Etik ise** var olan ahlak üzerinde düşünmek, onu araştırmak ve bir takım sonuçlara gitmektir.
- ✎ Bu bakımdan ahlak, etikten önce gelir.

02:40 08:04 32%

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

Etik'in iki yönü vardır:

- ✎ **Pratik yönü**, iyyinin ne olduğunu belirleyerek, eylemlerimizi bu normlara göre düzenleyen sınırlayan ahlak anlayışıdır. Buna normatif ahlak da denir.
- ✎ **Teorik yönü**, ahlak kurallarının ne olduğunu, özünü, temelini, gelişimini ve değişim sürecini ele alır.

03:18 08:04 32%

Ahlak Felsefesinin Temel Kavramları

✂ Bir insanın çerçevesinde yapması gereken şey **İYİ**,

✂ Yapmaması gereken şey **KÖTÜ**,

✂ **VİCDAN** : Kişinin kendi iyileri ve değerleri üzerine doğrudan doğruya ve kendiliğinden yargılama yapmasını sağlayan güce vicdan denir. Buna göre vicdan insanın içindeki mahkemedir. İnsanın içindeki adalet terazisi; yüksek yargı gücüdür.

03:54

08:04

Erdem Nedir?

- ✂ İyilik, dürüstlük, doğruluk, alçakgönüllülük, yiğitlik, adalet gibi ahlaki nitelik ve değerlere erdem adı verilir.
- ✂ **Sokrates'e göre bilgili olmak erdemli olmak demektir.**
- ✂ **Platon'a göre bilgelik, cesaret, adalet erdemliliktir.**
- ✂ **Aristoteles'e göre erdem iki aşırı uç arasında ortaya bulmaktır. Buna göre cesaret adı verilen erdem, temelsiz bir atılganlık, bilgiye dayanmayan gözü peklik ile mutlak korkaklık arasındaki doğru ortadır.**
- ✂ **Stoacılar ise dört erdemi temel erdemler olarak benimserler. Bilgelik, cesaret, adalet ve kendi kendini kontrol etme.**

05:11

08:04

Sorumluluk ve Özgürlük Nedir?

- ✎ **Sorumluluk:** Ahlaki anlamda, kişinin eylemlerinin sonuçlarını üstlenebilmesi sorumluluktur. Yalnız bir çocuğun ya da akıl hastasının sorumluluğundan söz edilemez.
- ✎ **Ahlaki anlamda özgürlük ise,** kişinin irade özgürlüğüdür. Yani kişinin iyi ve kötü, değerli ve değersiz olan karşısında, bir seçim yapabilmesi özgürlüğüdür.
- ✎ Kişinin eylemlerinde sorumlu tutulması da özgür olmasına bağlanmalıdır.

Ahlak Felsefesinin Temel Kavramları

- ✎ **AHLAK YASASI:** Herkesi davranışını düzenlemesi düşünülen yasa.
- ✎ **AHLAKİ KARAR :** Söz konusu yasaya özgürce uyma.
- ✎ **AHLAKİ EYLEM :** Bu yasaya uygun hareket yapmadır.

Ortam Oynatım Ses Görüntü Altyazı Araçlar Görünüm Yardım

“Yoksul bir kişiye yardım etme” davranışında,

- Yardım etme - **İYİ**
- Yardım etmeme - **KÖTÜ**
- İkisinden birini seçme - **ÖZGÜRLÜK**
- Bu gücü kullanma yada kullanmamanın doğuracağı sonucu **üstlenme** - **SORUMLULUK**
- Yardım etmeye **yöneliş** - **ERDEM**
- Yardım etmemenin kötü olduğunu gösteren güç- **VİCDAN**
- Yardım etmelisin şeklindeki **buyruk** - **AHLAKİ YASA**
- Buna uyarak yardım etmeyi **isteme** - **AHLAKİ KARAR**
- Yardım etmeyi gerçekleştirme - **AHLAKİ EYLEM**

07:40 08:04 22%

AHLAK FELSEFESİ

Evrensel Ahlak Yasasının
Varlığını Kabul Edenler

AHLAK FELSEFESİ

Evrensel Ahlak Yasasını Kabul Edenler

Subjektif Nedenlere
Dayandırılar

Objektif Nedenlere
Dayandırılar

AHLAK FELSEFESİ

ÖZNEL NEDENLERE DAYANDIRANLAR	NESNEL NEDENLERE DAYANDIRANLAR
J.BENTHAM	SOKRATES
J.S.MİLL	PLATON
H.BERGSON	FARABİ
	SPİNOZA
	KANT

AHLAK FELSEFESİ

- **Bu düşünceyi savunanlara göre Evrensel Ahlak Yasası varlığını insandan, onun öznel dünyasından alır.**

AHLAK FELSEFESİ

- **J. Bentham (Utilitarizm-Faydacılık): Ona göre insan, doğası gereği haza yaklaşıp, acıdan uzaklaşmak ister.**
- **O halde yararlı olan haz verendir. Burada geçici haz değil, sürekli haz söz konusudur.**
- **Sonunda ulaşılan ilke "her eylemde olabildiğince çok insanın, olabildiğince çok yararı göz önüne alınmalıdır."**

AHLAK FELSEFESİ

- J. Stuart Mill: Ona göre iyiyi kötüden ayırt eden fayda, yarar anlayışıdır.
- Herkes kendi yararı ile başkalarının yararı arasında uyum kurmalıdır.
- "O halde yalnız tek insan için değil herkes için yararlı (iyi) olanın gerçekleştirilmesi gerekir" ilkesine ulaşılmıştır.

AHLAK FELSEFESİ

- H. Bergson (Intuisyonizm - Sezgicilik):
- Ona göre insan iyi ve kötüyü ancak sezgi ile kavrayabilir.
- Ulaştığı ilke: "Kendi sezgine uy ki hem kendin için hem de başkası için iyi olanı yapmış olursun."dır.
- Bir başka deyimle; insan, sezgisine dayanarak hareket ederse iyi olanı yapmış olur, dolayısıyla herkes için iyi gerçekleştirilir.

AHLAK FELSEFESİ

- **Evrensel Ahlak Yasasının Nesnel (Objektif) Temele Dayandıranlar:**
- **Bu düşünceye göre evrensel ahlak yasası varlığını insanın dışındaki bir temelden alır.**

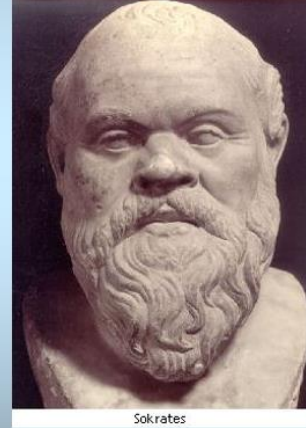
AHLAK FELSEFESİ

- **Platon: Platon, her konuda olduğu gibi ahlak görüşünde de ideaları temel almaktadır.**
- **"İyi ideasına" uygun olan davranış iyi, uygun olmayan kötüdür.**
- **İyi ideasının bilgisine ulaşan biri, ahlak yasasına da ulaşmış demektir.**
- **Bu yasa insanın dışındadır, ona neyin yapılıp neyin yapılmayacağını belirtir.**

AHLAK FELSEFESİ

- Sofistlerin bilginin tamamen göreceli olduğu görüşüne karşı çıkmıştır.

Sokrates

AHLAK FELSEFESİ

- Mutluluğu ve rasyonalizmi temel alan bir yaklaşımı vardır.
- Ona göre en temel ilke erdem, erdeme ulaşmak da bilgi ile mümkündür.
- Kimse bile bile kötülük yapmaz.
- Ona göre filozofun görevi, “iyilik, kötülük, erdem, adalet” gibi kavramların tam bilgisine ulaşmaktır.

AHLAK-ETİK-ÖDEV AHLAKI

AHLAK

Belirli bir grubun ya da toplumun değer yargıları bütünüdür.

AHLAK FELSEFESİ

ÖDEV AHLAKI

ETİK

İnsan eylemlerini ve değerlerini dolayısıyla ahlaki konu edinen, bu alanda bilgi ortaya koyan bir disiplindir.

ÖDEV AHLAKI

Ahlaki eylem ve tutumları temel de insanı korumayı ödev bilen ve bu nedenle ahlaklılığı zorunlu bir yükümlülük haline getiren bakıştır.

ÜNİTENİN TEMELLERİ

- **Etiğin konusunu kavramak**
- **Etik ve ahlak ayrımı kavramak**
- **Kant'ın ödev ahlakını kavramak**

ETİK AHLAK AYRIMI ETKİNLİĞİ

Ahlaktan söz edilirken dile getirilmek istenen, hep, insanlararası ilişkilerde kişilerin uymaları beklenen - talep edilen- davranışlardır. Yapılması-yapılmaması gereken (izin verilen-verilmeyen; teşvik edilen-yasaklanan) davranışlardır; başka bir deyişle, belirli bir grupta ya da genel olarak iyi sayılan-kötü sayılan davranışlardır.

Böylece, ahlak: kişilerarası ilişkilerde davranışlara ilişkin geçerli (bir grupta, belirli bir zamanda ya da genel olarak geçerli olan, olması istenen) çeşitli değer yargıları sistemleri olarak karşımıza çıkıyor. (Kuçuradi, Uludağ Konuşmaları 1997:21)

Etik, felsefenin bir dalıdır. İnsanlararası ilişkilerde eylemin ne olduğunu -bir eylemin ne gibi öğelerden oluştuğunu ve ne gibi belirleyicileri olduğunu- inceliyor. Başka bir deyişle etik, felsefenin insanlararası ilişkilerde değer sorunlarını inceleyen bir dalıdır –bu konuda bilgi ortaya koyan bir dalı. (Kuçuradi, Uludağ Konuşmaları 1997:34)

ETKİNLİK SORULARI:

- Metne göre ahlak ve etik arasındaki farkı örneklerle açıklayınız?*
- "Yalan söylemek kötüdür" yargısını metne göre değerlendiriniz?*
- Bu metne dayanarak etik bu türden bir ilke ortaya koyup koymayacağınızı tartışınız?*

- *Ahlaki eylemin amacı nedir ?*
 - Mutluluktur
 - Hazdır
 - Faydadır
 - Ödevdir
- *İnsan ahlaki eylemlerinde özgür müdür ?*
 - DETERMİNİZM \rightleftharpoons ÖZGÜR DEĞİLDİR
 - İNDETERMİNİZM \rightleftharpoons ÖZGÜRDÜR
- *Kişi vicdanı karşısında evrensel bir ahlak yasası var mıdır ?*
 - Evrensel ahlak yasası yoktur
 - Evrensel ahlak yasası vardır

NE KADAR
AHLAKLIYIZ?

ÖRNEK OLAY ÇALIŞMASI

İYİ MİDİR?

- *Ankara Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna 2008 yılı içinde dört kişi 10 000'er lira bağışta bulunmuştur.*

HANGİSİ DAHA İYİDİR ?

- *İşadamı Kamil'in amacı: Yaptığı bağışı basında duyurarak şirketlerinin reklamını yapmak.*
- *Kasap Müfit'in amacı: Cennete gitme isteğiyle sevap kazanmak.*
- *Ev kadını Melahat'ın amacı: Yıllar önce terk ettiği çocuğuna karşı duyduğu vicdan azabını hafifletmek.*
- *Kantocu Nurhan'ın amacı: Oradaki çocukların yardıma ihtiyacı olduğuna inanmak.*

ÖDEV AHLAKI

IMMANUEL
KANT

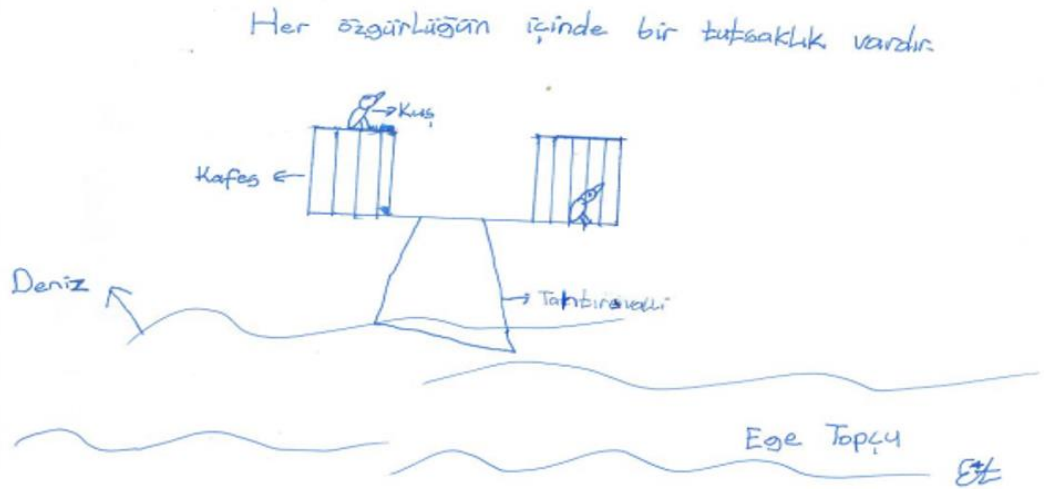
KANT'IN ÖDEV AHLAKI

- *Kant'a göre ahlaki eylemin amacı "ÖDEV"dir.*
- *Ödev kişiden kişiye değişen bir kavram değildir.*
- *Ödev "İYİYİ İSTEME" 'dir.*
- *Bir eylemin ahlaki değerini eylemin sonucu değil, eylemin ardındaki NİYET belirler.*

KANT'IN ETİK İLKELERİ

- ÖYLE HAREKET ET Kİ SENİN HAREKETLERİN BAŞKALARI İÇİN DE İLKE VE YASA OLSUN”
- ÖYLE HAREKET ET Kİ AHLAKİ EYLEMLERİNDE BAŞKALARI ARAÇ DEĞİL AMAÇ OLSUN.

ALTTAKİ RESİM 9 YAŞINDA BİR ÇOCUK TARAFINDAN ÇİZİLDİ.
ÖNCE RESME BAKIN SİZE NE İFADE ETTİĞİNİ DÜŞÜNÜN,
SONRA ALTINDAKİ YAZIYI OKUYUN.

HER ÖZGÜRLÜĞÜN İÇİNDE BİR TUTSAKLIK VARDIR.

- *Bana getirip 'bu resim sana neyi ifade ediyor?' dedi. (Üzerindeki yazıyı yazmamıştı henüz)*

Bir şeyler söyledim, çocuğun bakış açısını düşünüp neler ifade etmek istediğini tahmin etmeye çalışarak...

Ama verdiği cevap beni çok şaşırttı. 9 yaşının çok üzerinde bir anlayışla bana şunları söyledi..

- *"Kuşlardan biri özgür görünüyor, öteki de tutsak. Ama aslında ikisi de tutsak. Çünkü özgür olan uçarsa arkadaşı düşüp boğulacak!"*

Her Özgürlüğün İçinde Bir Tutsaklık Vardır! " dedi...

AHLÂK FELSEFESİ (ETİK)

Ahlâklılığın ne olduğu üzerinde durur; özünü ve temelini araştırır. İnsanın davranışlarında özgür olup olmadığını sorgular. Hangi eylemlerin ahlâklı olabileceğini irdeler. Bunlar için bir takım ölçütler koyar. Kısacası ahlâk felsefesi, ahlâk hayatı üzerinde sistemli bir biçimde düşünme ve soruşturmadır.

Ahlâkı felsefi açıdan inceleyen bir düşünme sistemidir.

Her bilgi dalının kendine özgü kavramları ve özel terimleri vardır.

Ahlâk felsefesinin de kavramları vardır. Şimdi bu kavramları kısaca öğrenelim.

"iyi", "kötü",
"özgürlük", "sorumluluk",
"vicdan", "ahlâk yasası",
"ahlâki karar", "ahlâki eylem",
"mutluluk", "erdem",
"ödev"

Ahlâk Felsefesinin Temel Kavramları

- 1) İyi : Ahlâk açısından yapılması uygun olan, insanın yapılmasına özgürce karar verdiği eylemlerdir.
- 2) Kötü : Ahlâk yasası açısından yapılması uygun olmayan eylemlerdir.
- 3) Özgürlük : Kişinin iradesini kullanarak seçim yapabilme durumudur.

4) Erdem : Ahlâki bakımdan sürekli olarak iyi ve değerli olan davranışlardır. Bilgelik, adalet, cesaret, çalışkanlık, hoşgörü vb.

5) Sorumluluk : İnsanın bilerek ve iradeli olarak yaptığı bir işin, bir davranışın sonuçlarını kabullenmesidir.

6) Vicdan : İyi ile kötüyü birbirinden ayırabilme gücüdür. İnsanı iyi davranmaya yönelten iç ses, bir çeşit iç mahkemedir.

7) Ahlâk Yasası : Uyulması ahlâk açısından gerekli ve geçerli olan kurallardır. Bu kurallar kişinin ne yapması, ne yapmaması, davranışlarının nasıl olması gerektiğini gösterirler.

8) Ahlâki Karar : Kişinin, ahlâk yasalarına kendi hür iradesi ile uymasıdır. Bu uyma dışarıdan herhangi bir zorlama ile değil, bireyin kendi isteği ile olmalıdır.

9) Ahlâki Eylem : Ahlâk kurallarına uygun ve iradeli olarak bir şeyi yapmaktır.

10) Mutluluk: İnsanın, yaptığı iyi davranış sonunda duyacağı iç huzur.

11) Ödev: İnsanların gerçekleştirilmesinden kendilerini sorumlu tuttıkları, üstlendikleri görev.

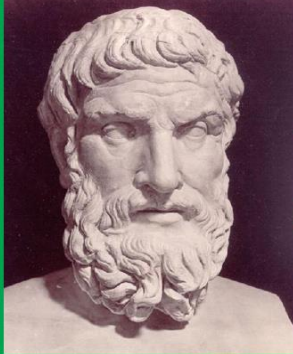
AHLÂK YARGILARI (Hükümleri)

- Eylem alanıyla ilgili yargılardır.
- Ahlâki bakımdan bir değere sahiptir.
- Değerle ilgili yargılardır.
- Genellikle evrensel nitelik taşımaz.
- Ahlâk yargıları zamanla şartların değişmesiyle değişirler.

Ahlâk Felsefesinin Temel Soruları

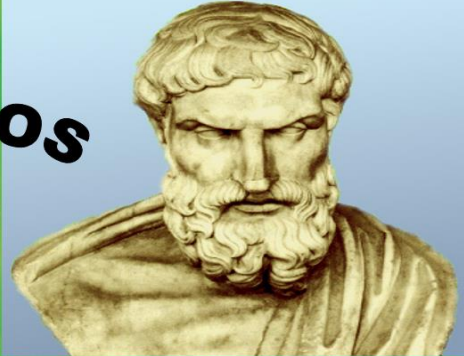
Ahlâki Eylemin Bir Amacı Var Mıdır?

Bu soruya filozoflar farklı cevaplar vermişlerdir.

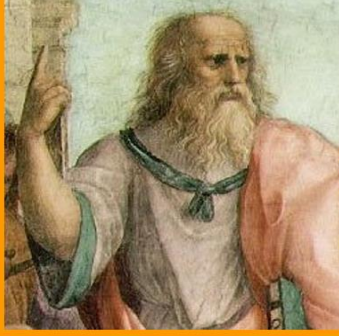
EPİKÜROS

(M.Ö. 341 – 270)

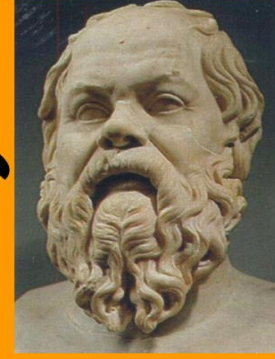
1) MUTLULUK AHLÂKI

Ahlâkın amacını mutluluk-haz olarak açıklayan filozoflardan Epiküros'a göre mutluluk; yaşamdan "**haz**" alabilmektir. Haz en yüksek iyidir. Ancak bu haz bedensel değil; zihinsel, entelektüel hazlardır. Anlık hazlar değil de sürekliliği olan hazlar insanı mutlu eder. Bu da davranışımızın amacını oluşturur.

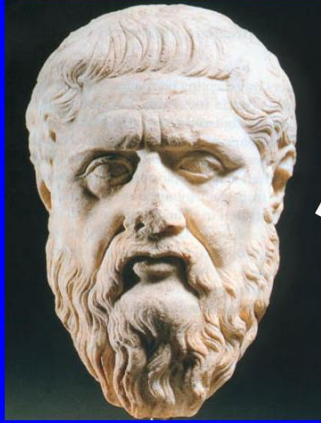

SOKRATES

(M.Ö. 469 – 399)

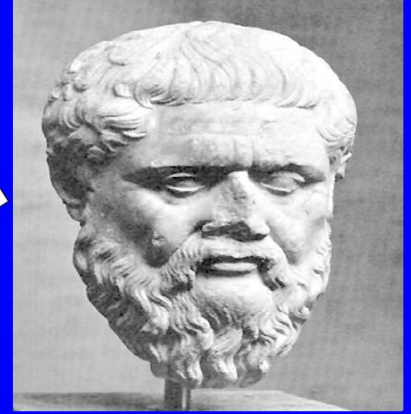

Sokrates'e göre mutluluk insan eylemlerinin son hedefi, insan eylemlerinde en yüksek iyidir. Mutluluğun temelinde **bilgi** vardır. Çünkü Sokrates'e göre **kimse bilerek kötülük yapmaz**. Bu da bilgi ile ahlâkı özdeş kılar. Ahlâka, "iyi" ye bilgi ile ulaşılabilir.

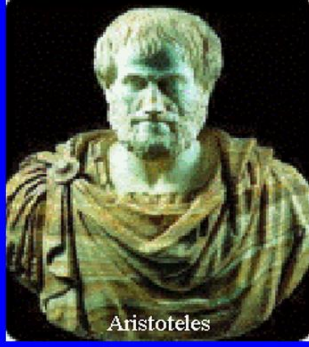
PLATON

(M.Ö. 427 – 347)

Platon mutluluğu **bilgelikte** bulur. İdealar aleminde bulunan en yüksek iyi; var olan her şeyin temelidir.

A
R
I
S
T
O
T
E
L
E
S

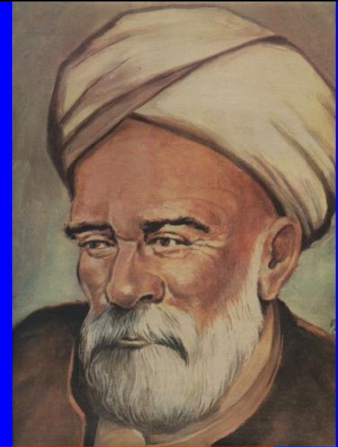
(M.Ö. 384 – 322)

Ahlâklı olmak
ölçülü olmaktır.

Aristoteles'e göre, sürekli ve kalıcı mutluluk için **akıl** önemlidir. O, erdemi pratik aklın hayata geçirilmesi olarak görür.

FARABI
(870 – 950)

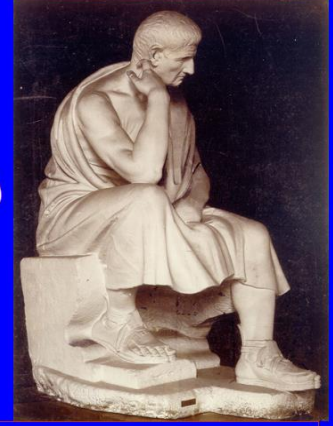

Farabi'ye göre, “en yüksek iyi” **erdemdir** ki, bu da **bilgi** ile mümkündür. Bilgi; akıl ile ortaya çıkar, akıl da iyi ile kötü ayırımını yapabilir. Mutluluk iyidir. Tanrının bilgisi iyi olan olduğundan bu bilgiye ulaşmak bizi mutlu kılacaktır.

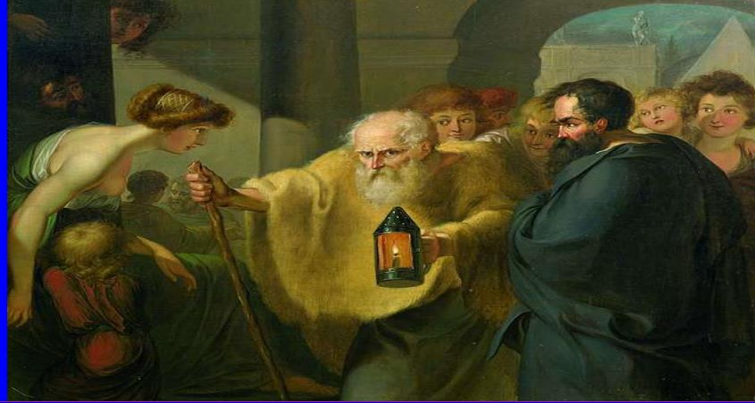

ARISTIPPOS

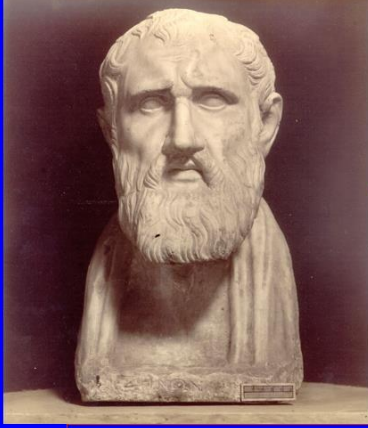
(M.Ö. 435 – 355)

Aristippos'a göre, eylemimizin amacı en yüksek iyi ve değer olan olan **haz (hedon)**dır.
Haz ise mutluluktur.
Buradaki haz, bedensel hazdır.

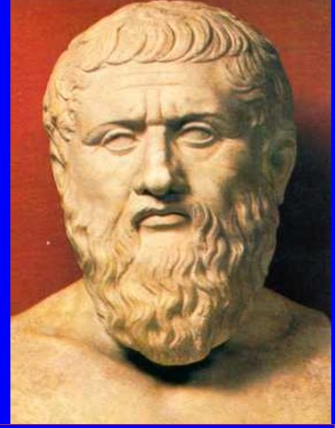

Diogenes'e göre eylemlerimizin amacı **mutluluktur**. Bu mutluluk; hiçbir şey karşısında tasa duymamayı, hiçbir şeye aldırış etmemeyi gerektirir. Bu da dünyaya boş vermek, ona sırtımızı dönmekle olur.

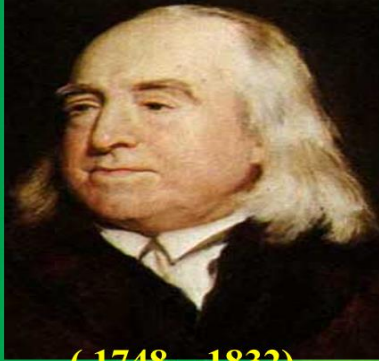

ZENON

(M.Ö. 336 – 264)

Stoacığa göre ahlâkın amacı olan **mutluluk**, insanın aklını kullanarak ölçülü yaşamıyla ruhsal dengesini zorlayan istek, tutku ve duygularını bastırabilmesi ve dizginleyebilmesi ile elde edilir. Başlıca savunucusu Kıbrıslı Zenon'dur.

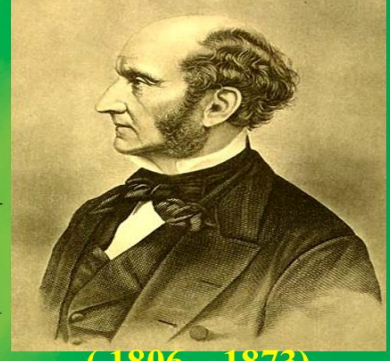

(1748 – 1832)

Ahlâki eylemin amacı olarak "**Fayda**" yı ileri süren filozoflara göre mutluluk, insanın tutkularına engel olması, toplumun çıkarının kişisel çıkarlardan üstün tutulmasıdır.

Yararcılara göre amaç olan mutluluk, kişinin tek başına elde edebileceği bir şey değildir. Mutluluk, toplum içerisinde, toplumsal yarar çerçevesinde gerçekleşebilir.

Başlıca savunucusu J. Bentham, J.S. Mill'dir.

(1806 – 1873)

305+500-30700

305+500-30700

305+500-30700

305+500-30700

1234

(1724 – 1804)

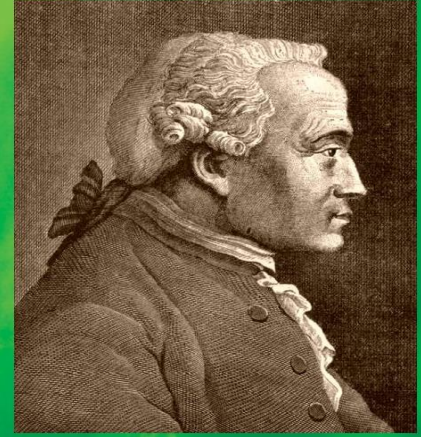
Bir davranış, arzu, haz veya yarar gözetilmeden, yalnızca ödevden dolayı yapılmışsa ahlâki bir davranıştır.

2) ÖDEV AHLÂKI

Kant'a göre ise ahlâki eylemin amacı mutluluk değil "ödev" olmalıdır.

Ödev, iyiyi istemedir.

Bunun gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi önemli değildir.

AHLÂKA GİDEN YOL

AHLÂKİ EYLEMİN AMACINI

Aristoteles; erdemlilik ve mutluluk,
Demokritos; ölçülülük ve mutluluk,
Epiküros; haz ve mutluluk,
Bentham; fayda,
Kant ise ödev olarak belirlemiştir.

İnsan Ahlâki Eylemde Bulunurken Özgür müdür?

Bu soruya filozoflar birbirinden farklı beş cevap vermişlerdir.

1) Determinizme göre, insanlar ahlâki eylemlerde bulunurken özgür değildirler. İnsan, davranışlarda bulunurken birtakım etkilerin zorunlu sonucu olarak o davranışı gerçekleştirir. Bu durumda bir seçim söz konusu değildir. Çünkü insan ve eylemleri rüzgar karşısındaki kuru bir yaprak gibidir. Birtakım şartlar sürekli bizim seçimimizi belirler. Bu nedenle insanlar yapmış oldukları davranışın sorumluluğunu taşımaz.

2) İndeterminizme göre, insan davranışlarını belirleyen, etkileyen, sınırlandıran hiçbir etki mevcut değildir. Bu nedenle kişi sınırsız bir özgürlük içerisinde. Kişi davranışlarından dolayı sorumludur. Sonuçta kişi ahlâki bir davranış sergiler. Bunu engelleyen bir güç yoktur.

3) **Oto determinizme** göre, davranışı belirleyen birtakım etkenler olsa da özgürlük kişisel olarak elde edilebilir. Bu, kişinin ahlâki bir özerklik içerisinde olduğu görüşüdür. Kişiyeye özgürlük, ahlâki ortam hazır olarak sunulmaz ama bu kişinin asla özgür olamayacağı anlamına gelmez. Çünkü kişi kendi değerlerini oluşturabilme gücüne sahiptir.

4) **Liberteryanizme** göre, insan eylemleri tamamen ya da kısmen de olsa açıklanamaz.

İnsan eylemleri birtakım kurallara göre ortaya çıkmaz. İnsan eylemlerini belirleyen kuralların olmayışı insanın özgür olduğu anlamına gelir.

5) **Fatalizm**e göre, her şey önceden doğaüstü bir güç tarafından belirlenmiş olup, kimse bu yazgıyı değiştiremez. Bu yazgı (kader)dan ötürü kişi özgür değildir. Dolayısıyla sorumluluk ve ahlâktan söz edilemez.

Evrensel Bir Ahlâk Yasası Var mıdır?

Bu soru ahlâk felsefesinin temel problem alanını ortaya koymaktadır ve kişi vicdanı karşısında evrensel bir ahlâk yasasının olup olmadığını irdeler. Bu problem alanında iki farklı yaklaşım vardır:

A) Evrensel ahlâk yasasının varlığını

reddedenler;

B) Evrensel ahlâk yasasının varlığını

kabul edenler.

A) Evrensel ahlâk yasası yoktur, diyenler:

Ahlâki eylem her şeyden önce kişinin iradesi ve vicdanı ile ilgilidir. Bu nedenle bireysel ve öznedir.

Hedonizm (Aristippos ve Epiküros),

Egoizm (Bencilci Ahlâk) , (Thomas Hobbes)

Anarşizm (Proudhon, Stirner, Bakunin),

Nihilizm (Niçe) ve

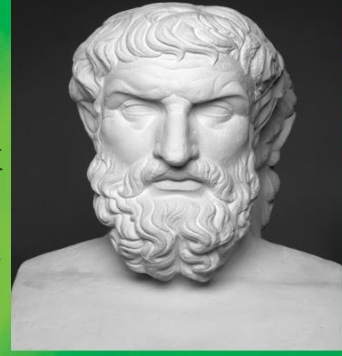
Var oluşçuluk (Sartre) gibi yaklaşımlar daha çok bireyi temel aldıklarından evrensel bir ahlâk yasasının olmadığını savunurlar.

A
R
I
S
T
I
P
P
O
S

(M.Ö. 435 – 355)

E
P
I
K
U
R
O
S

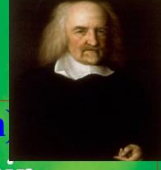
(M.Ö. 341 – 270)

1) HAZCILIK (HEDONİZM)

Hoşa giden bir şeyin yarattığı, uyandırdığı duyguya haz adı verilir. Bu görüşe göre ahlâki eylem ile kişinin gerçekleştirmek istediği amaç hazdır. Haz ise mutluluktur. Bir eylem haz getiren veya hazı amaçlayan bir eylem ise doğru eylemdir. İnsan yaratılışı gereği acıdan kaçınıp, hazza yönelen bir varlıktır. Bu nedenle davranışlarının amacı haz olmalıdır. Haz kişiden kişiye farklılık arz eder. Bundan dolayı sadece o kişinin eylemleri için geçerlidir ve evrensel bir nitelik taşımaz.

Temsilcileri Aristippos ve Epiküros'tur.

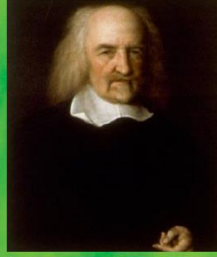
Thomas HOBBS (1588 – 1679)

2) BENCİLCİ AHLÂK (Egoizm)

Hobbes'e göre insan eylemlerinin tek amacı hayatın korunması ve sürdürülebilmesidir. Kişinin eylemleri ne olursa olsun, ona iyi veya kötü diyen, kişinin kendisidir. Bu tam bir ahlâki sübjektivizmdir. Kişi daima yararına olanı yapar. Bu yaptığı başkalarına zarar verse de durum değişmez. Buna göre bir kişinin başkalarına yaklaşması, aslında kendi iyiliği içindir.

Thomas HOBBS

(1588 – 1679)

Bu anlayışın önde gelen temsilcisi Hobbes'tur. Ona göre insanı yönlendiren ve harekete geçiren iki önemli güdü; "**ben sevgisi**" ve "**kendini koruma**"dır. Hobbes, yaşamda her şeyden önemli ve değerli şey olarak kişinin kendi başarısı ve mutluluğunu görür.

(1809 – 1865)

(1806 – 1856)

3) Anarşizm :

Hukuk gibi ahlâk da, insan özgürlüğünü kısıtlayan kurallardır. Bunlar olmadan insan kendini daha iyi gerçekleştirir, daha iyi yaşar. Önemli olan tek şey bireyin hak ve özgürlükleridir.

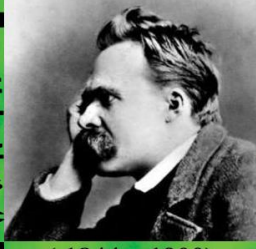
Temsilcileri Proudhon ve Stirner'dir.

ANARŞİZM

Bu görüşe göre insan özü itibariyle iyidir. Bu durumun devamı için insanın özgürlüğü en önemli şarttır. Özgürlüğün engellenişi bir baskı hali ortaya çıkarır ki bu insanın doğasını bozar. Bu yüzden her türlü baskıdan kurtulmak gerekir. Her türlü kuralı, yasayı reddetmek gerekir.

Niçe dedi ki:
“TANRI ÖLDÜ”

VE TANRI DEDİ Kİ:
“NİÇE ÖLDÜ...”

(1844 – 1900)

MERHAMETİ
ÖLDÜRÜN!

4) Nihilizm:

Var olan görüşlere, değerlere, düzene karşı hiçbir ilke tanımayan yaklaşımdır. Temsilcisi Nietzsche'dir. Nietzsche, köle ahlâkı olarak nitelediği geleneksel ahlâk anlayışına karşı çıkarak, ahlâk dışı bir öğretiyi kurmaya çalışmıştır. Ona göre yaşamın temel nedeni güçlü olma isteğidir. Mutluluk hazda değil güçlü olmadır.

“İNSAN NE İSTERSE
O OLUR.”

5) VAR OLUŞÇULUK (EGZİSTANSİYALİZM)

Sartre'in temsilciliğini yaptığı bu anlayışa göre evrende kendi varlığını yaratan tek varlık insandır. İnsan değerlerini kendisi yaratır, yolunu kendisi seçer.

Sartre' a göre genel bir ahlâk yoktur, dünyada insana yol gösterecek bir işaret yoktur. İnsan özgürlüğüne mahkumdur. Herkes kendi özünü kendi belirlemek zorundadır. İnsan karar verirken tek başındır, tüm sorumluluklar onun omzundadır.

1905-1980

B) Evrensel ahlâk yasası vardır, diyenler:

Bazı düşüncelere göre ahlâki yasalar, insanın dışında, ondan bağımsız biçimde vardır. Kendini bireye kabul ettirir. Ahlâk yasasının varlığını kabul eden filozoflara göre bu yasayı **sübjektif** veya **objektif** özellikler belirlemektedir.

Sübjektif özellikleri savunan filozoflara göre, insanların ahlâki eylemlerinde kendilerine yol gösteren evrensel bir ahlâk yasası vardır.

Ancak bu yasa Tanrı'dan ya da bir takım objektif değerlerden kaynaklanmaz.

Bu yasalar insana bağlı birtakım özelliklerle ortaya çıkar, insanın doğası ile ilgili olarak insan tarafından belirlenir.

Ahlâk yasalarını belirleyen, insan yaşamı ve doğasıdır.

Yasayı Subjektif Temelde Açıklayanlar

1) Faydacı Ahlâk (UTILITARİZM):

Bu görüşe göre “**fayda**” davranışlarımızın temel ilkesidir. Bu ilke “olabildiğince çok insanın, olabildiğince çok mutluluğu” biçiminde dile getirilir. Bu ilke toplumdan bağımsız ele alınamayacağı için evrensel bir ahlâk yasası sayılır.

J. BENTHAM ve **J. S. MİLL** bu görüşün savunucusudur.

Bentham : İnsanın eylemlerinde amacın mutluluk olduğunu ve bu mutluluğun artırılması gerektiğini savunur. İnsanın doğasında (yaratılışında) acıdan kaçıp ,hazza yaklaşmak isteyen bir yapı vardır. Haz bize mutluluğu sağlar, acı ise engel olur. Buradaki haz toplumun faydası ön planda düşünülerek seçildiğinde bizi mutluluğa ulaştırır. Kişi tek başına mutlu olamaz, toplum içinde mutlu olabilir.

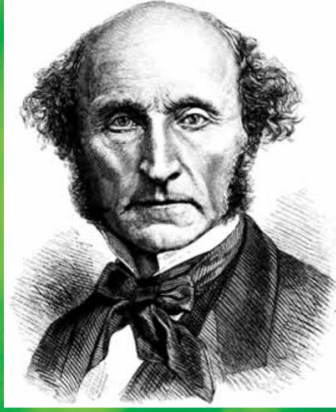

BENTHAM

(1748 – 1832)

J. S. Mill :

Mutluluk yarar ile elde edilebilir. Yarar istenilen tek amaçtır. Mill'in amacı bireyin çıkarını kamusal yarar ve toplumun genel mutluluğu ile bağdaştırabilmektir. Birey ve toplumsal fayda çakıştığında toplumsal faydanın seçilmesi gerekir.

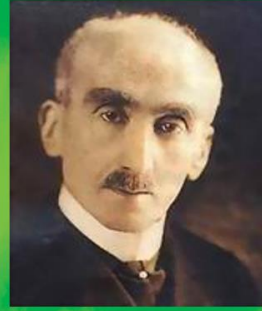

J. Stuart MILL
(1806 – 1873)

2) SEZGİCİ AHLÂK

Bergson'a göre ahlâk, topluma ve sezgiye dayalı olarak ikiye ayrılır. Topluma dayalı ahlâk kapalı ahlâktır. Kapalı ahlâk toplumsal alışkanlıkları, töreleri, yasaları sürdürmeyi amaçlayan, kendi içine kapalı olan ahlâktır. Kapalı ahlâk, toplumu aşamayan bir ahlâk olmasından ötürü evrensel değildir.

Sezgiye dayalı ahlâk ise açık ahlâktır. Bu ahlâk, hareket temelini insanda bulan ve kendisini toplumla sınırlamayan ahlâktır. Bu insanı kendisini geliştirmesine, özgürleşmesine yöneltir, ahlâkı evrensel bir niteliğe ulaştırır.

Henri BERGSON
(1859 – 1941)

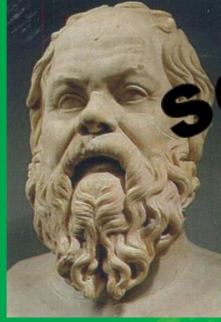
Yasayı Objektif Temelde Açıklayanlar

Bu anlayışa göre evrensel olan ahlâk, kişiden ve kişisel özelliklerden bağımsız olarak vardır.

Bu ahlâk yasası insanın dışındadır ve zorlayıcıdır.

Ahlâk yasasını belirleyen insanın yaşamı ve doğası değil, insan yaşamını belirleyen evrensel ahlâk yasalarıdır.

Bu konudaki farklı görüşler şunlardır:

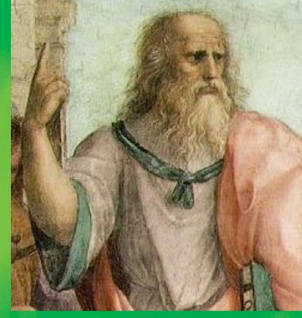
SOKRATES

(M.Ö. 469 – 399)

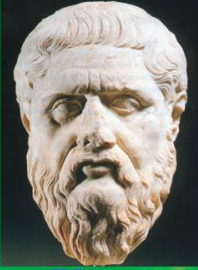
Sokrates : İlk ahlâk filozofu olarak bilinir. Ona göre davranışlardaki amaç mutluluktur. Bu mutluluğu insana kazandıracak değer erdemdir. Erdem bilgidir. Erdem, insanın kendisini bilmesi ile ortaya çıkan, yaşamı iyi bir yaşam haline getirip, mutlu kılan bilgidir.

Bu yüzden Sokrates sık sık **"Kendini bil"** der. Çünkü kişi kendisini tanımadıkça, kendisi için neyin iyi, neyin kötü, neyin yararlı, neyin zararlı olduğunu bilemez. Kişi yeteneklerini, yaşamın amacını bilirse eğer, bu bilgiye uygun olarak akıllıca davranıp, mutluluk amacına ulaşabilir. Buna göre bilgi bizim seçimimizi, davranışımızın temelini oluşturur. **"Bu sebeple de hiç kimse bilerek kötülük işlemez"**, çünkü her türlü kötülüğün nedeni, bilgi eksikliğidir.

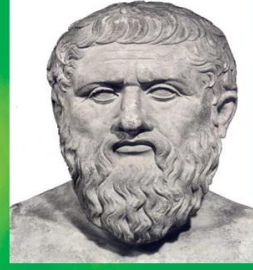
SOKRATES

(M.Ö. 469 – 399)

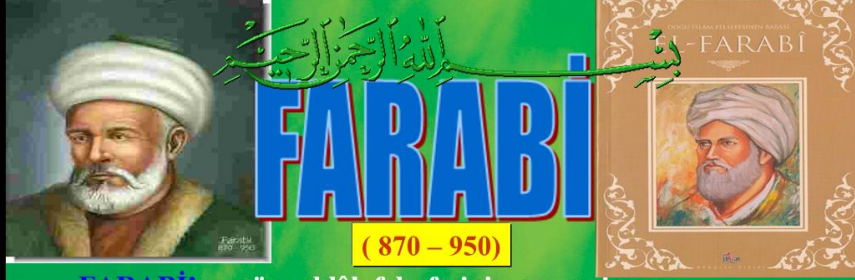

Platon

(M.Ö. 429 – 347)

Platon : Varlık ve bilgiyi olduğu gibi ahlâk anlayışını da idealar alemi anlayışıyla temellendirmiştir. Çünkü idealar, Platon için insanın ahlâksal eylemlerinin amacıdır. İnsanın yaşamının amacı; mutluluğa ulaşmak, iyi ideasını gerçekleştirme, Tanrı ile bütünleşmektir. En yüksek iyi Tanrıdır. En yüksek iyiye ulaşmada görevini yapan insan, erdem sahibi insandır. Ruh, parçalardan oluşur ve bu parçalar arasındaki uyum da erdem sayesinde gerçekleşir. Platon bu erdemleri bilgelik, cesaret, ölçülülük ve adalet olarak sıralar.

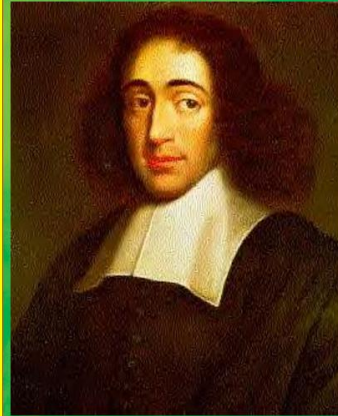

FARABI'ye göre ahlâk felsefesinin amacı, insanın mutluluğu yakalaması için insana yol göstermektir. Bu da ahlâki davranışın ne olduğunun bilinmesi ile ortaya çıkar. Ahlâki davranış için üç tür erdem vardır:

- 1) **Akl erdemi:** Bu erdem; faal akıl bilgisine götüren güçtür. Akıl bilgisidir
- 2) **İrade erdemi:** Bu erdem; devletin ve bireyin yönetilmesi sırasında faydaya ve iyiye hizmet ederek ahlâki olur. İyiyi ve kötüyü bildirerek davranışlarımıza yardım eder.
- 3) **Beden erdemi:** Bu erdem sayesinde insan, bedenine zararlı olan şeylerden korunarak, sağlıklı kalmayı becerir.

Spinoza : Evrensel ahlâk yasasını belirleyen en önemli öge, insanın kendisinin de bir parçası olduğu doğa düzenidir. İnsan doğa yasasına uymalıdır. Onun yasasına uyan iyi, uymayan kötüdür. Ahlâki hayat aklın tutkulara karşı savaşıdır. Amacı da insanı özgür olma durumuna yükseltmektir.

Spinoza
(1632 - 1677)

İmmanuel Kant

(1724 – 1804)

Kant : Ona göre bir eylem, "**ödev**" duygusundan dolayı gerçekleştirilmişse ahlâkidir. Kant'a göre bir eylemin gerisindeki ilke, eylemin kendisinden ve sonucundan daha önemlidir. Ödevde uygun davranmak, sağduyu sahibi herkes için yükümlülüktür.

Ödevle aklın sesi dile getirilir. "Öyle davran ki, eylemine ölçü aldığın ilke, tüm insanlar için genel bir yasa haline gelebilsin." ilkesi onun evrensel ahlak anlayışını ortaya koymaktadır.

İnsanlar, ahlâk yasalarını tüm insanlar için geçerli olabilecek şekilde koydukları için evrensel ve mutlaklıdır.

İmmanuel Kant

(1724 – 1804)

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Belkız OKUMUŞ
Doğum Yeri : Emirgazi
Doğum Tarihi : 05.05.1985
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Ereğli Anadolu Lisesi, 2004

Lisans : Fırat Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü, 2008

Yüksek Lisans: Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Ens. Bilgi Tek. , 2016

